

- §16a-
Miljøgodkendelse
til
Engegård
Ølenevej 68
3720 Aakirkeby

Kolofon: Bornholms Regionskommune; september 2019
Journalnummer: 09.17.21P19-0002
Udarbejdet af: Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat
Sagsbehandler: Helle Thers/ Katrine Høst (naturafsnit)
Kortbilag: Geodatastyrelsen

§ 16A MILJØGODKENDELSE

til

Engegård

Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby

Gyldighed

Denne tilladelse meddeles efter § 16a, stk. 1 i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v., jf. lovbe-
kendtgørelse nr. 256 af 21. marts 2017 med senere ændringer.

Tilladelsen gælder fra annonceringsdatoen den 10. september 2019.

DATABLAD

Titel:	§ 16 a tilladelse til Engegård, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby
Tilladelsen omfatter:	Flexproduktion af kvæg. Produktionsareal: 4615 m ² i 10 staldafsnit inkl. enkelt stående kalvehytter
Dato for tilladelse:	10. september.2019
Husdyrbrug:	Engegård, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby
Matrikelnummer og ejerlav:	80b Pedersker m.fl.
Ejendomsnummer:	4000267863
CVR-/P-nummer:	21793078/1005210834
CHR-nummer:	15456
Ansøger og driftsansvarlig:	Peter Thorsen
Ejer af ejendommen:	Peter Thorsen
Adresse:	Engegård, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby
Kontaktoplysninger:	Peter Thorsen Tlf. nr. 61546185; e-mail: engegaard@gmail.com
Konsulent:	Elisabeth Falk, Bornholms Landbrug & Fødevarer, Rønnevej 1, 3720 Aakirkeby
Tilsynsmyndighed:	Bornholms Regionskommune, Center for Regional Udvikling, IT Sekretariat, Skovløkken 4, Tejn, 3770 Allinge
Kontakt tilsynsmyndighed:	Tlf. 5692 0000; e-mail: byg@brk.dk ; Hjemmeside: www.brk.dk

Indholdsfortegnelse

Datablad	3
1 Ikke-teknisk resumé	6
2 Tilladelsen med vilkår	7
2.1 Afgørelse om tilladelse efter § 16 b, stk. 1.....	7
2.2 Ansøgning om tilladelse og eksisterende produktion.....	8
2.2 Gyldighed – udnyttelse og bortfald.....	12
2.3 Retsbeskyttelse	12
2.4 Offentlighed	13
2.5 Klagevejledning	13
3 Beliggenhed og landskabelige forhold	15
3.1 Bygninger og faste afstandskrav.....	15
3.2 Bygge- og beskyttelseslinjer og placering i landskabet	18
4 Husdyrproduktion	22
4.1 Husdyrhold og staldanlæg	22
4.2 Produktion og håndtering af husdyrgødning	25
5 Ressourceforbrug	27
5.1 Foder og foderopbevaring.....	27
5.2 Vand.....	28
5.3 Energi.....	28
5.4 Diverse hjælpestoffer	29
6 Reststoffer	30
6.1 Spildevand - herunder restvand og tagvand	30
6.2 Affald	31
7 Gener fra husdyrbruget	32
7.1 Lugt	32
7.2 Støj og rystelser	34
7.3 Støv	34
7.4 Lys.....	35
7.5 Fluer og skadedyr	35
7.6 Transport.....	36
8 Ammoniaktab og naturpåvirkning	37
8.1 Ammoniakemission og BAT-krav.....	37
8.2 Ammoniakdeposition til naturområder	43
8.3 Påvirkning af arter med særlige beskyttelseskrav (bilag IV-arter)	46

9	Mulige driftsforstyrrelser og uheld	48
10	Egenkontrol og dokumentation	52
11	Samlet vurdering	53
	Bilagsoversigt:	54
	Bilag 1. Anlægstegning og placering af produktionsarealer.....	55
	Bilag 2. Beregning af produktionsareal i eksisterende og nye staldafsnit.....	56
	Bilag 3. Angivelse af kørselsveje ved gyllekørsel	58
	Bilag 4. Beredskabsplan.....	59
	Bilag 5. Modtagne hørings svar og kommunens bemærkninger	61

1 IKKE-TEKNISK RESUMÉ

Engegård v. Peter Thorsen har ansøgt om tilladelse til et fleksibelt dyrehold bestående af malkekvæg med tilhørende opdræt¹ på ejendommen Engegård, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby, matrikel nr. 80b Pedersker m.fl.

Der er søgt om udvidelse af produktionsarealet, idet der ansøges om at bygge en mindre ny stald til primært drægtige og kælvende køer og kvier. Den nye stald etableres med dybstrøelse og sengebåse med spalter. Tidligere kælvningsafdeling med dybstrøelse i eksisterende kostald ansøges ændret til sengebåse med spaltegulv. Desuden ansøges om at lave sengebåse med fast gulv til kvier i ungdyrstalden, hvor der tidligere har været et areal uden dyrehold. De nye sengebåse i ungdyrstalden vil komme til at lægge i forlængelse af eksisterende sengebåse med fast gulv.

Desuden søges om at sætte kalvehytter på et repos uden for ungdyrstalden, samt at kunne have kalvehytter i eksisterende maskinhus, hvor der er fast gulv, og hvor der etableres afløb.

Endelig søges om etablering af ny gyllebeholder på 4000 m³, som overdækkes, samt forlængelse af eksisterende ensilageplansiloer med 40 meter inkl. 10 meter randzone.

Ansøgningen er indgivet i henhold til husdyrbruglovens § 16 a og er indsendt til Bornholms Regionskommune gennem det elektroniske ansøgningssystem husdyrgodkendelse.dk (skema nr. 201374).

Staldanlægget på Engegård har tidligere været indrettet til både at rumme malkekvægsproduktion og slagtesvineproduktion, men i forbindelse med denne miljøgodkendelse nedlægges slagtesvineproduktionen på Engegård.

Husdyrgødningen fra produktionen vil blive opbevaret i 2 gylleholdere med naturligt flydelag og én gyllebeholder med teltoverdækning.

Stalde og gødningsopbevaringsanlæg overholder de krævede mindsteafstande til beboelsesområder og nabo-beboelser, vandforsyningsanlæg, vandløb og søer, vej, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på ejendommen og naboskel.

I ansøgningen er foretaget beregninger, der viser, at de krævede lugtgenafstande mellem staldanlæggene og omkringboende er overholdt. På baggrund af ejendommens beliggenhed og beskrivelsen af driften forventes produktionen desuden ikke at forårsage væsentlige gener for naboer og forbipasserende i form af støj, støv, lys, transport eller forekomst af skadedyr.

For at nedbringe ammoniakudledningen fra husdyrproduktionen på Engegård overdækkes den nye gyllebeholder.

Den samlede ammoniakudledning fra produktionen overholder de fastsatte emissionsniveauer.

Samlet set vurderer Bornholms Regionskommune, at indretning og drift af husdyrbruget og håndtering af husdyrgødningen sker i overensstemmelse med gældende regler og, at husdyrbruget kan drives på stedet uden væsentlig påvirkning af omgivelserne, som dette er defineret i husdyrbrugloven. Kommunen vurderer desuden, at projektet ikke vil påvirke eller true arter og naturtyper, der er en del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder, eller arter optaget på habitatdirektivets bilag IV og deres yngle- og rasteområder.

---

¹ Den primære produktion på Engegård vil være malkekvæg med opdræt. Med denne miljøgodkendelse opnås imidlertid en godkendelse af "produktionsarealerne", dvs. staldgulve og sengebåse mv. hvor dyrene går. Herefter har man fuld frihed til at producere på produktionsarealerne, så længe de dyrevelfærdsmæssige krav overholdes. Fremadrettet skelnes der ikke mellem produktionsarealer til forskellige kvægracer, og der skelnes ikke mellem malkekøer og opdræt over 6 måneder.

2 TILLADELSEN MED VILKÅR

I dette afsnit beskrives den ansøgte produktion og baggrunden for den meddelte afgørelse om tilladelse med tilhørende vilkår for driften. Desuden beskrives en række juridiske forhold ved tilladelsen, samt hvordan offentligheden har haft indflydelse på projektet og kommunens vurderinger. Til sidst beskrives mulighederne for at klage over afgørelsen.

2.1 Afgørelse om tilladelse efter § 16 b, stk. 1

Bornholms Regionskommune, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat har vurderet, at der kan meddeles tilladelse til den ansøgte kvægproduktion på ejendommen Engegård, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby, matr. nr. 80b Pedersker m.fl. i henhold til de gældende regler². Tilladelsen omfatter flexproduktion af kvægproduktion med tilhørende opdræt i det eksisterende staldanlæg samt de nye staldafsnit som opføres i forbindelse med gennemførelsen af denne miljøgodkendelsen inkl. gødningsopbevaringsanlæg og øvrige driftsbygninger. Det samlede produktionsareal udgør 4615 m².

Da det ansøgte produktionsareal overstiger 100 m², er ændringen omfattet af husdyrbruglovens regler. Ammoniakemissionen fra husdyrbruget beregnes til mere end 3.500 kg NH₃-N pr. år. Derfor meddeles tilladelsen efter husdyrbruglovens § 16a, stk. 1.

Tilladelsen er baseret på oplysningerne i ansøgningen, bilag og øvrigt materiale fremsendt af ansøgers konsulent. Der er nærmere redegjort for de vurderinger, der ligger til grund for afgørelsen i den miljøtekniske beskrivelse og vurdering i nærværende miljøgodkendelse.

Husdyrbruget skal drives i overensstemmelse med oplysningerne i ansøgningsmaterialet og ved opfyldelse af de stillede vilkår i nærværende miljøgodkendelse. Desuden skal bestemmelserne i den til enhver tid gældende bekendtgørelse om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. (husdyrgødningsbekendtgørelsen) og øvrig gældende lovgivning overholdes også i de tilfælde, hvor disse regler er skærpende i forhold til denne tilladelse. Vilkårene er gældende fra det tidspunkt, tilladelsen er meddelt, med mindre andet fremgår af miljøgodkendelsen.

Da det ansøgte medfører en samlet ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr. år, er der redegjort for og stillet krav til husdyrbrugets anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT – Best Available Techniques) til reduktion af ammoniakemissionen.

Bornholms Regionskommune har vurderet de miljømæssige konsekvenser ved den ansøgte kvægproduktion i forhold til den nuværende lovlige produktion på Engegård (nudrift) og i forhold til husdyrbrugets lovlige drift for 8 år siden (8-års drift).

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbrugets anlæg. Endvidere vurderer kommunen, at husdyrbruget efter ændringerne kan drives uden væsentlig påvirkning af natur, miljø og landskab og uden væsentlige gener for omgivelserne, når vilkårene i denne miljøtilladelse og de gældende regler på området overholdes.

---

² Lovbekendtgørelse nr. 1020 af 6. juli 2018/nr. 256 af 21. marts 2017 om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v. (husdyrbrugloven) med senere ændringer, tilhørende bekendtgørelse nr. 1021 af 6. juli 2018/nr. 916 af 23. juni 2017 om godkendelse og tilladelse m.v. af husdyrbrug (husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen) og bekendtgørelse nr. 1076 af 28. august 2018 om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning, ensilage m.v. (husdyrgødningsbekendtgørelsen). Desuden bekendtgørelse nr. 1240 af 24. oktober 2018 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, lov nr. 204 af 28. februar 2017 om ændring af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, lov om miljøbeskyttelse, lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og forskellige andre love som ændret ved/med ændring i lov nr. 497 af 22. maj 2018 om ændring af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække og lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning m.v.

2.2 Ansøgning om tilladelse og eksisterende produktion

På Engegård, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby, matr. nr. 80b Pedersker m.fl. ønskes den tidligere tilladte produktion af slagtesvin og malkekvæg med opdræt ændret til en fleksibel produktion af malkekvæg og opdræt i de eksisterende bygninger samt ny velfærdsstald til aflastning, drægtighed og kælvning (dybstrøelse, og sengebåse med spaltegulv) og kalvehytter i eksisterende maskinhal, som ombygges og i enkeltstående kalvehytter foran ungdyrstald.

Husdyrgødningen er fortsat kvæggylle og kalvemøg. Kalvemøg kommer i gylletank som flydelag. Der er pt to gylletanke; én fra 1988 og én fra 2000. Der udføres lovpligtig 10 års beholderkontrol, som senest er udført i 2008, og i 2018. Dybstrøelse opbevares i markstak, som overdækkes. Placering af dybstrøelse flyttes hvert år, således at der mindst går 5 år imellem samme placering. En del af dybstrøelsen udbringes direkte fra stald.

Der forekommer ingen godkendelsespligtige biaktiviteter på ejendommen.

Bornholms Regionskommune, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat har modtaget ansøgningen om miljøtilladelse til Engegård gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem (www.husdyrgodkendelse.dk) første gang den 19. april 2018 (skema nr. 201374). Kommunen har efterfølgende modtaget rettelse til ansøgningen senest den 22. juli 2019 og har afgjort sagen på baggrund af version 7 af ansøgningsskemaet.

Engegård ejes af Peter Thorsen, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby, og er ikke tidligere godkendt ved en miljøgodkendelse. Bornholms Regionskommune, Teknik & Miljø meddelte den 19. december 2016 tilladelse til etablering af en velfærdsstald på Engegård, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby i henhold til §30 i Bekendtgørelse nr. 44 af 11. januar 2016 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug med senere ændringer

Vurdering af samdrift med andre husdyrbrug

Engegård er ikke teknisk, forurenings- og driftsmæssigt forbundet med andre husdyrbrug. Peter Thorsen ejer og driver også Lillevang, hvor der er en § 10 godkendelse til husdyrhold, og Kragssminde, hvor der er/har været et mindre husdyrhold. Endvidere driver ansøger Munkhøj. Ingen af disse ejendomme er hinandens forudsætning, men kan hver for sig ses som et selvstændigt husdyrbrug.

Bornholms Regionskommune vurderer, at der er en vis driftsmæssig sammenhæng med ansøgers andet husdyrbrug Munkhøj, som ejes af ansøger, idet der flyttes dyr mellem ejendommene. Ved vurderingen af, om der i denne sammenhæng er samdrift med andre husdyrbrug, lægger Miljø- og Fødevareklagenævnet bl.a. vægt på, hvorvidt det er muligt at beregne miljøpåvirkningen for hver husdyrproduktion for sig.

Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at Engegård vil kunne drives uafhængigt Munkhøj, og da afstanden til det andet husdyrbrug er mindst ca. 8 km, vurderes det, at miljøpåvirkningen fra Engegård kan adskilles fra den anden ejendom. Bornholms Regionskommune vurderer derfor, at der ikke er samdrift i miljømæssig forstand mellem Engegård og ejeres andre husdyrbrug. Denne tilladelse skal derfor kun omfatte husdyrbruget på Engegård.

Tilladelsen meddeles på nedenstående vilkår, som der henvises til i de relevante afsnit under "kommunens vurdering" i miljøredegørelsen. Vilkårene er krav, som stilles for at fastholde forudsætningerne for tilladelsen, og som er med til at sikre, at der ikke opstår væsentlig virkning på miljøet eller væsentlige gener.

Husdyrbruget skal altid leve op til de generelle regler for husdyrbrug og håndtering af husdyrgødning fastsat i love og bekendtgørelser, også selv om disse regler måtte være skærpende i forhold til denne godkendelse. Tilladelsen indeholder desuden vilkår, som skal sikre, at Bornholms Regionskommune holdes informeret om ændringer i ejerforhold eller hvem, der er driftsansvarlig for husdyrbruget. Da kommunen skal vurdere om evt. planer om ændringer på husdyrbruget udløser krav om tillæg til tilladelsen, stilles desuden vilkår om anmeldelse før igangsætning.

2.1.1 Indretning og drift

1. Virksomheden skal placeres, indrettes og drives i overensstemmelse med de oplysninger, der fremgår af den miljøtekniske beskrivelse, og med de ændringer, der fremgår af tilladelsens vilkår.
2. De vilkår, der vedrører driften, skal være kendt af de ansatte, der er beskæftiget med den pågældende del af driften.
3. På tilsynsmyndighedens forlangende skal virksomheden dokumentere overholdelse af denne tilladelsens vilkår.

2.1.2 Information om ændringer

4. Ændringer i ejerforhold eller hvem, der er ansvarlig for driften, skal meddeles til tilsynsmyndigheden (Bornholms Regionskommune, Center for Regional Udvikling, IT og Sekretariat) senest 1 måned efter, at ændringen er sket.
5. Drifts-, indretnings- eller bygningsmæssige ændringer, der er relevante i forhold til tilladelsen, skal anmeldes til kommunen inden gennemførelsen. Kommunen vurderer, om de aktuelle planer for ændringer/udvidelse kan ske inden for rammerne af denne tilladelse.

2.1.3 Produktionsarealets størrelse i m², staldsystemer, dyretyper (+ evt. teknologi)

6.

Staldafsnit og gødningslagre	Dyretype Staldsystem/gødningstype	Produktionsareal (m ²)
Stab 6b, kostald tidl. dybstrøelse	Alle kvæg; sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)*	209
Stald 6a, kostald, sengebåse og spalter	Alle kvæg; sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)*	1956
Stald 4a, ungdyr, dybstrøelse	Alle kvæg, dybstrøelse	330
Stald 4b, ungdyr sengebåse m. fast gulv	Alle kvæg, sengestald med fast gulv*	392
Stald 2, tidl. bindestald, nu dybstrøelse	Alle kvæg, dybstrøelse*	139
Stald 3, tidl. kalvestald, nu foderlade	Alle kvæg, dybstrøelse*	353
Stald 8, kalvehytter	Kalve (under 6 mdr.), dybstrøelse	86
Stald 5, sengebåse m. fast gulv	Alle kvæg, sengestald med fast gulv*	194
Stald 9, ny, sengebåse og dybstrøelse	Alle kvæg, dybstrøelse*	303
Stald 9, ny, sengebåse og dybstrøelse	Alle kvæg, sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)*	353
Stald 10, kalve dybstrøelse i gl. foderlade	Kalve (under 6 mdr.), dybstrøelse	300

Opbevaringsanlæg til husdyrgødning (gødningstyper og m² overfladeareal)

7.

Lager	Miljøteknologi	Gødningstype	Overfladeareal (m ²)
Gyllebeholder (Engegård)	Naturligt flydelag	Flydende	354
Gyllebeholder (Engegård)	Naturligt flydelag	Flydende	591
Ny gyllebeholder (Engegård)	Teltoverdækning	Flydende	1002
Gyllebeholder (Lillevang)	Naturligt flydelag	Flydende	256

2.1.4 Ammoniakreducerende virkemidler (optaget på MST's teknologiliste)

- Åbning af teltdugen må kun ske i forbindelse med omrøring, tømning og udbringning af gylle
- Skader på teltoverdækningen skal repareres inden for en uge efter skadens opståen.
- Såfremt en skade ikke kan repareres inden for en uge, skal der indgås aftale om reparation inden to hverdage efter skadens opståen. Bornholms Regionskommune skal straks underrettes herom.

Egenkontrol

- Der skal føres en logbog for gyllebeholdere med fast overdækning, hvori eventuelle skader på teltoverdækningen noteres med angivelse af dato for skaden samt dato for reparation. Logbogen skal opbevares på husdyrbruget i perioden mellem to samlede miljøtilsyn og forevises på tilsyns-myndighedens forlangende.
- Rapporter skal opbevares på husdyrbruget i mindst fem år og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

2.1.5 Gyllehåndtering

- Der skal altid være en opbevaringskapacitet for fast og flydende husdyrgødning på mindst 9 måneder til rådighed for husdyrbruget.

2.1.6 Støjkilder

- Virksomhedens bidrag til støjbelastningen i omgivelserne, dvs. al støj fra landbrugsdrift på ejendommens bygningsparcel, må ikke overstige følgende værdier målt ved nabobeboelser eller deres opholdsarealer:

Ugedag	Tidspunkt	Støjniveau, dB(A)	Referencetid
Mandag-fredag	Kl. 07.00-18.00	55	8 timer
Lørdag	Kl. 07.00-14.00	55	7 timer
	Kl. 14.00-18.00	45	4 timer
Søn- og helligdage	Kl. 07.00-18.00	45	8 timer
Alle dage	Kl. 18.00-22.00	45	1 time
	Kl. 22.00-07.00	40	½ time
Spidsværdi	Kl. 22.00-07.00	55	

15. Støjbidraget (bortset fra maksimalværdien) måles som det ækvivalente, konstante, korrigerede støjniveau i dB(A) (re. 20 µPa). Tallene i kolonnen referencetid angiver midlingstiden inden for den pågældende periode.
16. Virksomheden skal for egen regning dokumentere, at støjvilkårene overholdes, hvis tilsynsmyndigheden finder det påkrævet. Dokumentation for overholdelse af støjkravene kan være i form af målinger i husdyrbrugets omgivelser (under fuld drift) eller kildestyrkemålinger ved de enkelte støjkilder kombineret med beregninger efter den fælles nordiske beregningsmodel for industristøj.
17. Kravet om dokumentation af støjforholdene kan højst fremsættes en gang årligt, med mindre den seneste kontrol viser, at grænseværdierne ikke kan overholdes. Støjmålinger skal udføres som beskrevet i Miljøstyrelsens til enhver tid gældende støjberegningsvejledning og foretages i punkter, som forinden aftales med tilsynsmyndigheden. Støjmåling skal udføres af et akkrediteret firma.

2.1.7 Vilkår vedr. støv

---

18. Driften må ikke medføre væsentlige støvgener uden for husdyrbrugets eget areal.

2.1.8 Vilkår vedr. skadedyr

---

19. Der skal på husdyrbruget foretages effektiv fluebekæmpelse som minimum i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Århus Universitet, Institut for Agroøkologi, der vedligeholder Skadedyrsguiden (www.dpil.dk). Bekæmpelsen skal desuden foretages på tilsynsmyndighedens forlangende.
20. Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr (rotter m.v.). Stalde, lagre og andre anlæg skal holdes i forsvarlig rottesikret stand og rimelig orden for at forhindre gode leveduligheder for rotter. Bekæmpelse af rotter skal ske i henhold til aftale med autoriseret rottebekæmper.

2.1.9 Vilkår vedr. oplag af olie

---

21. Olie skal opbevares på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for forurening.
22. Beholdere til opbevaring af olieprodukter skal stå på et for olie vanskeligt gennemtrængeligt underlag og som minimum være overdækket med et halvtæg.
23. Opbevaring af diesel/fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
24. Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således, at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.

2.1.10 Vilkår vedr. oplag af affald

---

25. Arealerne omkring bygningerne og tilkørselsveje skal holdes ryddelige og fri for affald.
26. Affald skal opbevares og bortskaffes efter Bornholms Affaldsbehandlings affaldsregulativer.
27. Der må ikke foretages afbrænding af affald på ejendommen. Der gælder dog særlige regler for haveaffald, se Bornholms Affaldsbehandlings affaldsregulativer.
28. Der skal til enhver tid foreligge dokumentation for, at affald bortskaffes miljømæssigt forsvarligt.

2.1.11 Vilkår vedr. lugt

---

29. Der skal til stadighed opretholdes en god staldhygiejne. Bygninger, anlæg og omgivelser skal renholdes således at lugtgener begrænses mest muligt for de omkringboende.

30. Driften må ikke give anledning til væsentlige lugtgener uden for ejendommens areal. Hvis der efter kommunens vurdering opstår lugtgener, der vurderes at være væsentligt større, end der kan forventes ifølge grundlaget for tilladelsen, kan kommunen meddele påbud om, at der skal gennemføres lugtreducerende tiltag.

2.1.12 Vilkår vedr. uheld og risici

---

31. Ved driftsuheld, hvor der opstår risiko for forurening af miljøet, er der pligt til øjeblikkeligt at anmelde dette til: 112 eller Bornholms Politi, tlf.: 5690 1448.

32. Der skal foreligge en beredskabsplan for Engegård, som fortæller, hvornår og hvordan der skal reageres ved uheld, som kan have konsekvenser for det eksterne miljø. Beredskabsplanen skal være tilgængelig for medarbejderne på husdyrbruget og skal opdateres, så oplysningerne i den altid er relevante og retvisende.

33. Ved driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødning, som indebærer fare for forurening, skal forskrifterne i beredskabsplanen følges. Den driftsansvarlige har pligt til at afværge følgerne af uheld bedst muligt.

2.1.13 Vilkår vedr. ophør

---

34. Ved driftsforstyrrelser og uheld i forbindelse med håndtering af husdyrgødning, som indebærer fare for forurening, skal forskrifterne i beredskabsplanen følges. Den driftsansvarlige har pligt til at afværge følgerne af uheld bedst muligt.

2.2 Gyldighed – udnyttelse og bortfald

Tilladelsen bortfalder, hvis den ikke er udnyttet inden 6 år fra denne afgørelses meddelelse (dvs. den 10. september 2025), jf. § 59 a i husdyrbrugloven. Hvis en del af tilladelsen ikke er udnyttet, bortfalder tilladelsen for denne del. Da denne godkendelse omfatter byggeri, anses den for udnyttet, når det konstateres, at det tilladte faktisk er gennemført inden fristens udløb, jf. § 50 i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen.

Hvis den udnyttede tilladelse efterfølgende ikke har været helt eller delvist udnyttet i 3 på hinanden følgende år, bortfalder den del af tilladelsen, der ikke har været udnyttet i de seneste tre år. Udnyttelse anses her for at foreligge, når mindst 25 pct. af det tilladte produktionsareal udnyttes driftsmæssigt. Med driftsmæssig udnyttelse forstås, at der på det pågældende produktionsareal mindst produceres 50 % af det mulige inden for rammerne af dyrevelfærdskrav eller andre relevante krav.

Hvis tilladelsens vilkår ikke efterleves, eller de øvrige forudsætninger for tilladelsen ikke er opfyldt, kan dette medføre, at hele eller dele af tilladelsen bortfalder.

2.3 Retsbeskyttelse

Med denne tilladelse følger 8 års retsbeskyttelse, jf. § 40, stk. 1 i husdyrbrugloven. Dato for retsbeskyttelsens udløb er den 10. september 2027.

Ikke IE-husdyrbrug, der godkendes efter lovens § 16 a, stk. 1, eller tillades efter § 16 b, skal ikke revurderes. Dog kan tilsynsmyndigheden i henhold til husdyrbruglovens § 39 meddele påbud om, at der skal gennemføres bestemte foranstaltninger, hvis husdyrbruget medfører uhygiejniske forhold eller væsentlig forurening, eller nedlægge forbud mod fortsat drift, hvis forureningen ikke kan nedbringes. Påbud eller forbud efter § 39 må ikke meddeles, før der er forløbet 8 år efter meddelelsen af tilladelsen.

2.4 Offentlighed

Naboorientering og partshøring

Bornholms Regionskommune har i henhold til offentlighedsproceduren i husdyrbruglovens § 55 den 22. februar 2019 foretaget en annoncering vedrørende modtagelse af ansøgning om §16a miljøgodkendelse til Engegård. Ansøgningen er fremlagt i offentlighøring i perioden 22. februar til 11. marts 2019 ved annoncering på www.brk.dk.

Som følge af denne annoncering modtog regionskommunen ingen skriftlige henvendelser

Udkast til afgørelse om § 16 a miljøgodkendelse til Engegård blev desuden sendt i partshøring til ansøger og dennes konsulent samt til ejere og lejere af boliger, der ligger inden for konsekvenszonen for lugt beregnet i husdyrgodkendelse.dk til 498 meter fra et vægtet lugtcentrum for staldene. Desuden er udkastet sendt til ansøger og dennes konsulent, samt Bornholms Museum forud for afgørelsen, da de berøres af de ansøgte ændringer på husdyrbruget.

Der blev givet en frist på 6 uger frem til og med den 5. september 2019 til at kommentere udkastet. Kommunen modtog én bemærkning som følge af nabo- og partshøringen.

Naturstyrelsen Bornholm meddelte, at styrelsen ikke havde bemærkninger til det fremsendte brev om "Naboorientering vedr. udkast til miljøgodkendelse til kvægproduktion på Engegård, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby".

Nabo- og partshøringen har ikke givet anledning til ændringer i nærværende miljøgodkendelse i forhold til forslaget til miljøgodkendelsen, som var fremlagt i nabo- og partshøringen.

Offentliggørelse

Miljøgodkendelsen er den 10. september 2019 offentliggjort på Bornholms Regionskommunes hjemmeside www.brk.dk/Indflydelse-Politik/Hoeringer

Samtidig er en række lokale og landsdækkende foreninger og organisationer, som har anmodet om underretning i henhold til husdyrbruglovens §§ 61 eller 62, samt klageberettigede myndigheder, organisationer og råd blevet orienteret om afgørelsen.

2.5 Klagevejledning

Bornholms Regionskommunes afgørelse kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet af afgørelsens adressat og enhver, der har en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Endvidere kan en række myndigheder og råd samt lokale og landsdækkende foreninger og organisationer klage over visse afgørelser.

Klagefristen udløber den 8. oktober 2019, dvs. 4 uger fra den 10. september 2019, hvor afgørelsen er annonceret på regionskommunens hjemmeside.

Hvis du ønsker at klage over afgørelsen, skal du sende klagen digitalt gennem Miljø- og Fødevareklagenævnets klageportal, inden klagefristen udløber. Links til klageportalen findes på hjemmesiden for Nævnenes Hus <https://naevneneshus.dk> eller på www.borger.dk eller www.virk.dk. Du logger på klageportalen med NemID. Klagen skrives direkte i klageportalen, og det er muligt at vedhæfte dokumenter til klagen. Klagen sendes gennem klageportalen til Bornholms Regionskommune, som videresender den til Miljø- og Fødevareklagenævnet med den påklagede afgørelse og det materiale, der er indgået i sagens bedømmelse. Du får besked om videresendelsen.

En klage er indgivet, når den er tilgængelig for Bornholms Regionskommune via klageportalen. Miljø- og Fødevareklagenævnet skal som udgangspunkt afvise en klage, der kommer uden om klageportalen, med mindre du er blevet fritaget for brug af klageportalen. Hvis du ønsker at blive fritaget for at bruge klageportalen, skal du

sende en begrundet anmodning til Bornholms Regionskommune. Kommunen videresender din anmodning til Miljø- og Fødevareklagenævnet, som afgør, om du kan fritages.

Det er en betingelse for Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af en klage, at den klageberettigede indbetaler et gebyr på 900 kr. (private) og 1.800 kr. (virksomheder og organisationer) til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Betaling af klagegebyr sker online i forbindelse med indgivelse af klagen via klageportalen. Hvis gebyret ikke indbetales inden udløbet af klagefristen, afvises klagen.

Klagegebyret tilbagebetales, hvis:

- Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves
- Klager får helt eller delvist medhold i klagen
- Klagen bliver afvist, fordi klagefristen er overskredet
- Klager ikke er klageberettiget
- Klagen ikke er omfattet af Miljø- og Fødevareklagenævnets kompetence

En eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

3 BELIGGENHED OG LANDSKABELIGE FORHOLD

I dette afsnit beskrives og vurderes det ansøgte i forhold til faste afstandskrav (naboer, vandforsyning, vandløb og søer, offentlig vej m.v.) samt husdyrbrugets beliggenhed i forhold til bygge- og beskyttelseslinjer, fredninger, beskyttet natur m.v. Desuden beskrives og vurderes husdyrbrugets placering i landskabet i forhold til de landskabelige værdier og kommuneplanens retningslinjer.

3.1 Bygninger og faste afstandskrav

Miljøteknisk redegørelse

I forbindelse med overgangen til flexproduktion af både køer og opdræt opføres der en ny velfærdsstald og en gylletank med teltoverdækning på Engegård. Det nuværende staldanlæg på Engegård er indrettet dels i en mindre del af den oprindelige 4-længet gård, og dels i staldbygninger som er opført i fra 2002 og frem til i dag.

Figur 1. Luftfoto af Engegård. Kilde: Skårfoto, som indeholder data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering -foto fra 18. maj 2017.

Afstandskrav i henhold til §§ 6, 7 og 8 i lov om husdyrbrug og anvendelse af gødning

Husdyrbruglovens krav til mindsteafstande til nabobeboelser, boligområder, vandforsyningsanlæg, vandløb og søer, veje, levnedsmiddelvirksomhed, egen beboelse og skel gælder udover ved etablering også ved udvidelse og ændring af stalde og gødningsopbevaringsanlæg, der medfører forøget forurening.

Opmålingerne, som fremgår af nedenstående Tabel 1 og Tabel 2, er derfor foretaget til nærmeste staldafsnit, da ansøgningen omfatter mulighed for at ændre mellem produktion af køer og opdræt i flere staldafsnit, hvilket kan betyde en ændring i bl.a. lugt- og ammoniakemissionen. Tilsvarende er afstande til kategori 1- og kategori 2-natur målt til nærmeste staldbygning.

Engegård er beliggende i landzone og dermed uden for eksisterende byzone og sommerhusområde. Der er knap 1 km til nærmeste byzone, som er Pedersker og mere end 2,5 km til nærmeste sommerhusområde ved Sømarken. Nærmeste fremtidige byzone eller sommerhusområde ifølge kommuneplanens rammedel er det afgrænsede byområde ved Pedersker ca. 880 m mod sydøst. Husdyrbruget ligger ikke i et område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål og lign. Nærmeste vedtagne lokalplan i landzone er for et sommerhusområde ved Vestre og Østre Sømark. Afstanden fra Engegård er ca. 2,8 km.

Fra det vestligste staldafsnit er der 121 m til nærmeste nabobeboelse på Ølenevej 66, som er en ejendom med fritliggende enfamiliehus, med helårsstatus.

Grænsen for Natura 2000-området "Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne" ligger 3,7 km nordøst for Engegård. Inden for området findes flere ammoniakfølsomme naturtyper bl.a. store stykker ege-blandskov, der er omfattet af udpegningsgrundlaget for området og er kortlagt, samt § 3 beskyttede heder og overdrev. Disse naturtyper er omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 7, stk. 1, nr. 1.

Nærmeste ammoniakfølsomme naturområde beliggende uden for internationale naturbeskyttelsesområder, beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 og dermed omfattet af § 7, stk. 1, nr. 2, er et overdrev på ca. 2,5 ha beliggende sydøst for Rundløkkevejen 13, ca. 1165 meter nordvest for Engegård. Yderligere beskrivelse og vurdering af beliggenheden ift. ammoniakfølsom natur findes i afsnit 8.

Tabel 1. Afstandskrav og faktiske afstande, jf. husdyrbruglovens § 6 og § 7

Målepunkt	Afstande til nærmeste staldbygning	Afstande til nærmeste gødningslager	Afstandskrav (jf. § 6 og § 7 i husdyrbrugloven)
Eksisterende eller ifølge kommuneplanens rammedel fremtidigt byzone- eller sommerhusområde Pedersker – eksisterende byzone	885 m	861 m	50 m
Område i landzone, der i lokalplan er udlagt til boligformål, blandet bolig- og erhvervsformål eller til offentlige formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål o. lign. Pedersker Hovedgade 72, afgrænset byområde	782 m	768 m	50 m
Nabobeboelse Ølenevej 66	121 m	261 m	50 m
Nabobeboelse Hegnedevejen 27	218 m	138 m	50 m
Ammoniakfølsomme naturtyper inden for internationale naturbeskyttelsesområder (§ 7, stk. 1, nr. 1) Overdrev i Natura 2000-området "Almindingen, Ølene og Paradis-	3,7 km	3,8 km	10 m

bakkerne”			
Ammoniakfølsomme naturtyper uden for internationale naturbeskyttelsesområder (§ 7, stk. 1, nr. 2) Overdrev 2,5 ha sydøst for Rundløkkevej 13	1,2 km	1,2 km	10 m

Tabel 2. Afstandskrav og faktiske afstande, jf. husdyrbruglovens § 8

Målepunkt	Afstande til nærmeste staldbygning	Afstande til nærmeste gødningslagere	Afstandskrav* (jf. § 8 i husdyrbrugloven)	Bemærkninger
Ikke almene vandforsyningsanlæg Enkeltindvinder eller markvandsboring	404	455	25	DGU nr. 247.17 – privat drikkevandsforsyning, Ølenevej 71
Almene vandforsyningsanlæg Vandværksboring	820	965	50	DGU nr. 247.0504 – Kildeplads Smålyngen Øst, Smålyngsværket
Vandløb og dræn	25	103	15	Langemyregrøften nord for ejendommen
Søer > 100 m ²	181	110	15	§ 3 beskyttet sø nordøst for ejendommen
Offentlig vej og privat fællesvej	293	424	15	Ølenevej
Levnedsmiddelvirksomhed	> 25 m	> 25 m	25	
Beboelse på ejendommen	11	52	15	Nærmeste bygninger er eksisterende stalde
Naboskel	46	137	30	Skel mod matr. nr. 67a Pedersker, Ølenevej 62

* Minimumsafstand skal overholdes til husdyr- og gødningsopbevaringsanlæg, hvor ændringer bevirker forøget forurening

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune konstaterer, at stald- og gødningsanlæggene overholder de krævede mindsteafstande til nabobeboelser og beboelsesområder, ammoniakfølsom natur, vandforsyningsanlæg, vandløb og søer, veje, levnedsmiddelvirksomhed, beboelse på ejendommen og naboskel.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. afstandskrav.

3.2 Bygge- og beskyttelseslinjer og placering i landskabet

Miljøteknisk redegørelse

Engegård ligger i det flade sydbornholmske agerland, som er præget af spredte større og mindre ejendomme. Engegård består dels af et ældre forlænget gårdanlæg med tidligere svinestalde og kostald, og dels af en ny løsdriftsstald til køer, som via anmeldelse er blevet udbygget. Der er nyt maskinhus, og nyere foderlade og stald til ungdyr. Desuden består den nye del af Engegård af ensilagesiloer.

I forbindelse med udvidelsen opføres der ny bygning, plansiloer og gylletank.

Beskrivelse af ny stald til kælvende køer:

Stalden opføres i tilknytning til eksisterende bygninger. Stalden kommer til at måle 9,2 m x 30,4 m (step 1) + 17 m x 25,2 m (step 2) = 708 m² og med benhøjde på 2,6-3 m. Højde til kip er 7,5 m. Grå eternittag med 15 graders hældning. Staldens sider og gavle får grå vægge af fundablokke op til 1,2 m's højde. Derover består staldens sider af vindbrydende net, eller åbne sider. Grå stålplader i gavltrekanter. Afløb, som løber til kostald, og derfra videre til gylletank.

Taget bliver lavet i grå eternitplader. Portene bliver sorte. Sider og gavle bliver grå.

Den nye stald med dybstrøelse kommer til at ligge i tilknytning til eksisterende bygningssæt, og uden at virke dominerende i landskabet.

Der er ikke naboer, som ligger tæt på Engegård, og det vurderes derfor ikke at være behov for afskærmende beplantning.

Kalve i foderlade: der etableres afløb i det eksisterende faste gulv, så eksisterende foderlade kan benyttes til kalve 0-6 mdr. på dybstrøelse. I alt 300 m² produktionsareal. Der vil ikke være ændringer i bygningens udvendige udseende.

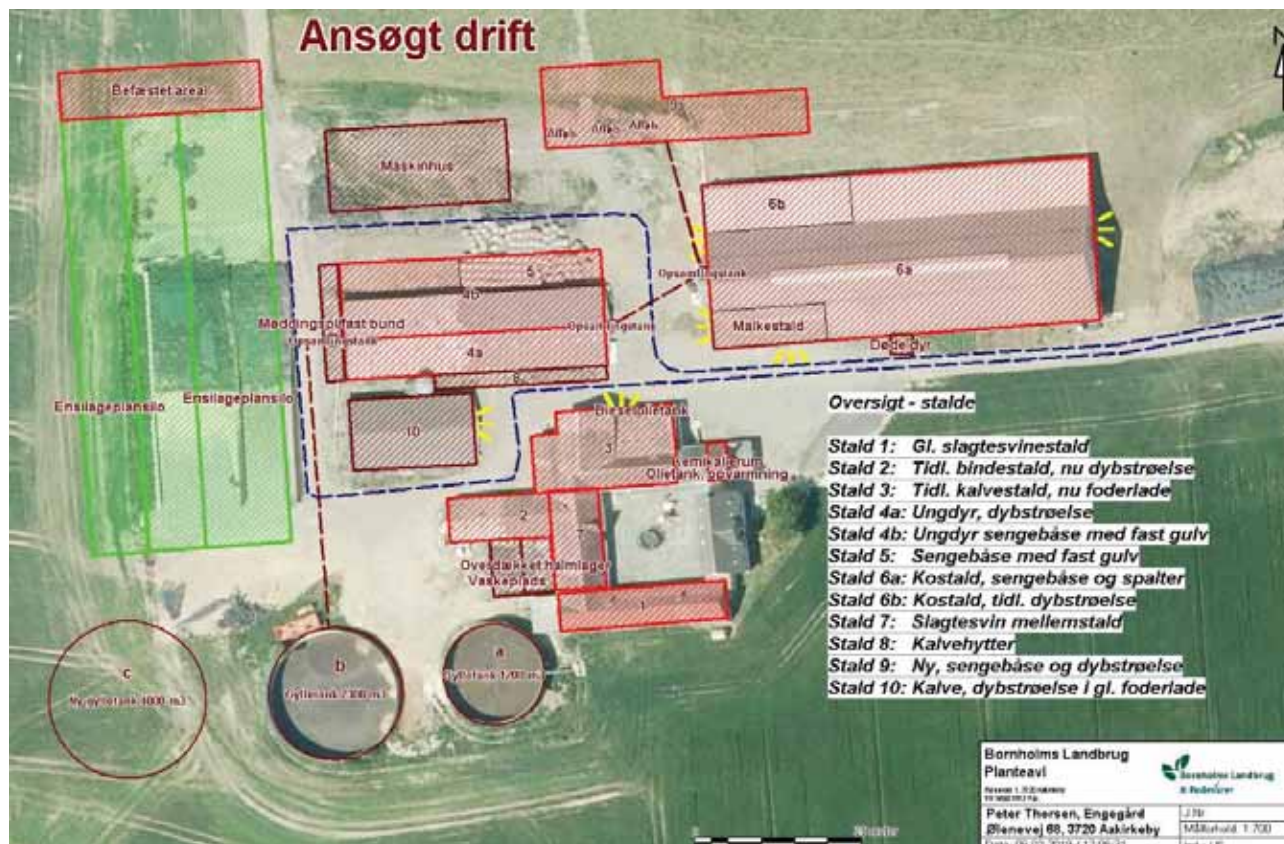
Forlængelse af eksisterende ensilagesiloer: De tre siloer på 12 m x 62 m, 12 m x 62 m og 18 m x 62 m ansøges forlænget med 30 m + 10 m randzone. Afstandskrav på 15 m til vandløb (Langemyrebygrøften) og 30 m til naboskel overholdes.

Ny gylletank:

Der er ansøgt om en ny gyllebeholder på 4000 m³. Tanken opføres i grå betonelementer og med teltoverdækning. Gyllebeholderen placeres i umiddelbar tilknytning til ejendommens eksisterende bebyggelsesarealer – vest for eksisterende gylletank.

Engegård er placeret i et landbrugslandskab med en kombination af åbne marker, levende hegn og småskove. I området findes der en del mindre ejendomme og enkelte større produktionslandbrug. Engegård er beliggende for enden af en ca. 310 m lang privatvej, som grænser op til Ølenevej.

Det er regionskommunes vurdering, at de nye faciliteter på Engegård ikke vil udgøre dominerende elementer i landskabet, idet byggerierne opføres i tilknytning til Engegårds eksisterende bebyggelsesarealer.

Figur 2: Indretning af produktionsanlæg på Engegård med de nye faciliteter. Kilde: Ansøgningsmaterialet.

Interesseområder i Bornholms kommuneplan 2013

Engegård ligger i et område, som i Bornholms kommuneplan 2013 er udpeget med:

Erhvervsmæssige interesser: Området omkring Engegård er i Kommuneplan 2013 udpeget som særligt værdifuldt landbrugsområde. Hovedhensynet i disse områder er at sikre dyrkningsmuligheder, landbrugets investeringer i produktionsapparatet og mulighederne for en rationel landbrugsdrift. Dog må miljø, natur, kulturhistoriske interesser og de mange mindre levesteder for dyre- og planteliv ikke forringes af landbrugsdriften.

Engegård ligger i neutralområde i forhold til skovrejsning.

Ejendommen er desuden beliggende uden for interesseområde for råstofindvinding, byudviklingsområde, detailhandelsområde og besøgs- og oplevelsesområde ift. turisme.

Miljøinteresser: Anlægget på Engegård ligger i område med særlige drikkevandsinteresser men uden for nærområde for vandindvinding.

Landskabs- og naturmæssige interesser: Selv produktionsanlægget på Engegård ligger uden for særlige naturområder og interesseområde for natur, landskab og økologiske forbindelser. En del af arealerne i om drift er beliggende indenfor særlige naturområder og interesseområde for natur, landskab og økologiske forbindelser.

Geologiske interesser: Engegård ligger uden for geologisk værdifuldt område.

Kulturhistoriske interesser/kulturmiljøområde: Engegård er beliggende uden for et kulturmiljøområde, som er områder udpeget i samarbejde med Kulturstyrelsen.

Fortidsminder: Nærmeste beskyttede fortidsminde ligger ca. 375 m nord for Engegård, og er skåltegn fra bronzealderen. Fortidsmindebeskyttelseslinje berører ikke Engegård.

Jord- og stendiger: Ved Kragssminde, ca. 315 m nord for Engegård, findes beskyttede jord – eller stendiger. Der ligger ikke udpegede fredede områder, jord- eller stendiger eller beskyttede naturområder helt tæt på Engegård.

Kirkebeskyttelseslinje: Der er kirkebeskyttelseslinje omkring Pedersker Kirke, men pga afstanden berører det ikke Engegård.

Kystnærhedszone og strandbyggelinje: Engegård ligger ca. 4,2 km fra sydkysten af Bornholm og dermed uden for kystnærhedszonen (3 km), og uden for strandbeskyttelseslinjen (300 m).

Skovbyggelinje: Hele ejendommen ligger desuden uden for skovbyggelinje (300 m),

Lavbundsområde: Nærmeste lavbundsområde er beliggende ca. 60 m nordvest for produktionsanlægget.

Rekreative interesser: Af kommuneplanen fremgår ingen områder med rekreative interesser tæt på Engegård.

Vandløb og søer: Nord for Engegård, ca. 23 m nord for ny dybstrøelsesstald, løber Langemyreby-grøften, som er et § 3 beskyttet vandløb. Ca. 200 m nord for Engegård, ved Langemyreby-grøften, ligger en § 3 beskyttet sø. Ca. 250-350 m sydvest for Engegård ligger to små § 3 beskyttede søer. Der er kun en begrænset ammoniakdeposition på de åbne vandoverflader. Til gengæld er der et afstandskrav, som skal mindske risikoen for gylleudslip direkte til vandløbet ved evt. lækage. Afstandskravet på 100 m fra ny gyllebeholder til vandløb eller søer er overholdt, idet ny gyllebeholder på Engegård er planlagt etableret 110 m fra nærmeste sø, som ligger sydvest for ny gyllebeholder.

Udbringingsarealer med terrænhældning (6 og 12 % hældning): Der er ikke i nærheden af Engegård arealer med 6-12 grader, eller over 12 graders hældning. Hvis Engegård nu eller i fremtiden har/får dyrkningsarealer med 6-12 graders terrænhældning, vil følgende blive iagttaget:

” Husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, handelsgødning og affald udbringes ikke på stejle skrånninger med en hældning på mere end 6° ned mod åbne vandløb, søer større end 100 m² eller kystvande inden for en afstand af 20 m fra vandløbets, søens eller kystvandets afgrænsning ved daglige vande, jf. dog kan der på stejle skrånninger med en hældning på mellem 6° og 12° nedfældes flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse og flydende affald, som nedfældes i parallel retning i forhold til det nærliggende vandmiljø”.

Figur 3. Engegård med omgivelser. Kilde: Skårfoto, som indeholder data fra Styrelsen for Dataforsyning og Effektivisering -foto fra 18. maj 2017.

Alternative løsninger: Den valgte placering vurderes ikke at have væsentlig negativ indvirkning på landskab og miljø.

Den valgte placering af ny kostald og ny gyllebeholder er valgt pga nærhed til eksisterende kostald, og placering i tilknytning til eksisterende bygningsset. Mulighed for placering mod nord er begrænset af Langemyrebygrøften. Mod vest og sydvest er placering begrænset af søer og skel. Placering mod øst er begrænset af ejendommen Ølenevej 66.

En alternativ placering på Lillevang eller Kragssminde vil være uhensigtsmæssig, fordi nærheden til eksisterende stald ville mistes.

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at alle bygge- og beskyttelseslinjer er overholdt i forhold til både eksisterende bygninger og de nye stalde.

Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at etableringen af de nye staldafsnit, ensilagesiloer og gylletanken kan ske uden at påvirke landskabet væsentligt, idet der er tale om bygningsudvidelse, som placeres i nær tilknytning til de eksisterende bygninger.

Bornholms Regionskommune vurderer, at projektet ikke er i strid med hensynet til de landskabelige, kulturhistoriske, naturmæssige, geologiske eller rekreative interesser i området eller for områdets naturlokaliteter eller fortidsminder.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår til placering i landskabet.

4 HUSDYRPRODUKTION

I dette afsnit beskrives og vurderes husdyrholdets sammensætning, staldindretning inkl. ventilation og rengøring, samt produktion og håndtering af husdyrgødning, spildevand og affald.

4.1 Husdyrhold og staldanlæg

Miljøteknisk redegørelse

Der er søgt om udvidelse af produktionsarealet, idet der ansøges om at bygge en mindre ny stald til primært drægtige og kælvende køer og kvier. Den nye stald etableres med dybstrøelse og sengebåse med spalter. Tidligere kælvningsafdeling med dybstrøelse i eksisterende kostald ansøges ændret til sengebåse med spaltegulv. Desuden ansøges om at lave sengebåse med fast gulv til kvier i ungdyrstalden, hvor der tidligere har været et areal uden dyrehold. De nye sengebåse i ungdyrstalden vil komme til at lægge i forlængelse af eksisterende sengebåse med fast gulv.

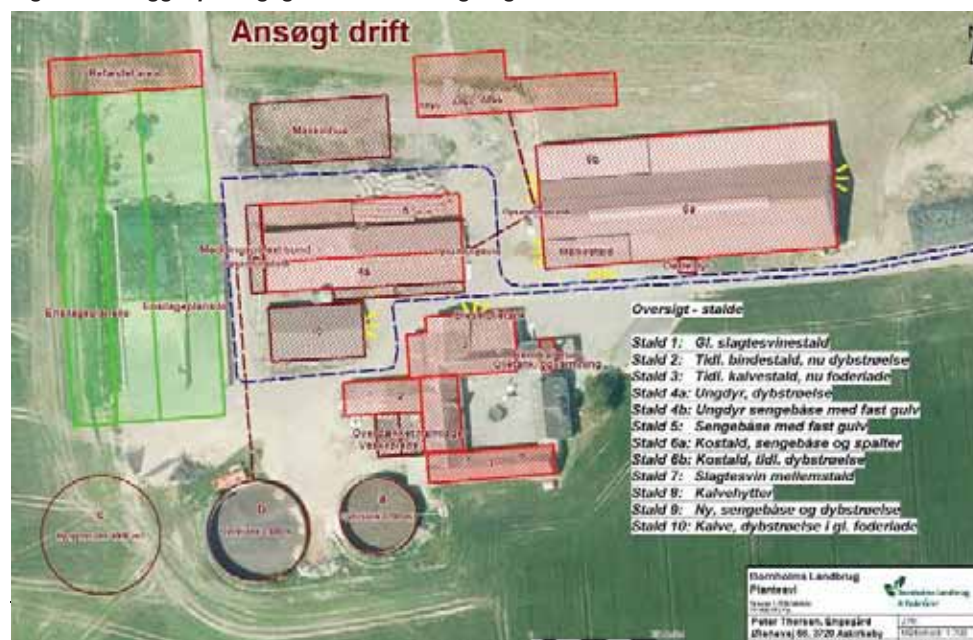
Desuden søges om etablering af ny gyllebeholder på 4000 m³.

Endelig søges om at sætte kalvehytter på et repos uden for ungdyrstalden, og lave dybstrøelse til kalve 0-6 mdr. i tidligere foderlade.

Kvægproduktion på Engegård ønskes i forbindelse med udvidelsen ændret til flexproduktion, dvs. et fleksibelt dyrehold bestående af malkekvæg med tilhørende opdræt, idet ansøger ønsker fleksibilitet til at kunne skifte mellem kvægtyper uden at skulle søge kommunen om ændringer til tilladelsen³.

Dette er muligt, da alle beregninger i ansøgningssystemet foretages ud fra "worst case", dvs. ved beregning af lugt- og ammoniakemission samt BAT anvender systemet faktorerne for den dyretype og det staldsystem, der giver den højeste emission henholdsvis strengeste krav.

Figur 4. Anlægget på Engegård. Kilde: Ansøgningmateriale

³ Den primære produktion på Engegård vil være malkekvæg med opdræt. Med denne miljøgodkendelse opnås imidlertid en godkendelse af "produktionsarealerne", dvs. staldgulve og sengebåse mv. hvor dyrene går. Herefter har man fuld frihed til at producere på produktionsarealerne, så længe de dyrevelfærdsmæssige krav overholdes. Fremadrettet skelnes der ikke mellem produktionsarealer til forskellige kvægracer, og der skelnes ikke mellem malkekøer og opdræt over 6 måneder.

Staldindretning og ventilation

Den ansøgte produktion er skitseret i nedenstående Tabel 3. De anførte dyretyper, staldsystemer og produktionsarealer er forudsætninger for den beregnede ammoniak- og lugtemission fra anlægget.

Tabel 3. Staldtyper, dyrehold og produktionsareal i ansøgt drift

Staldafsnit	Staldtype	Dyretype	Miljøteknologi (NH ₃ -N effekt)	Staldstørrelse* (m ²)	Produktionsareal (m ²)	Produktionsareal andel
Stald 6b, kostald, tidl. dybstrøelse	Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	Flexgruppe, alle kvæg	-	297	209	70
Stald 6a, kostald sengebåse og spalter	Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	Flexgruppe, alle kvæg	-	2324	1956	84
Stald 4a, ungdyr, dybstrøelse	Dybstrøelse	Flexgruppe, alle kvæg	-	493	330	67
Stald 4b, ungdyr, sengebåse med fast gulv	Sengestald med fast gulv	Flexgruppe, alle kvæg	-	583	392	67
Stald 2, tidl. bindestald, nu dybstrøelse	Dybstrøelse	Flexgruppe, alle kvæg	-	203	139	68
Stald 3, tidl. kalvestald, nu foderlade	Dybstrøelse	Flexgruppe, alle kvæg	-	504	353	70
Stald 8, kalvehytter	Dybstrøelse	Kalve (under 6 mdr.)	-	110	86	78
Stald 5, sengebåse med fast gulv	Sengestald med fast gulv	Flexgruppe, alle kvæg	-	242	194	80
Stald 9, ny stald, sengebåse og dybstrøelse	Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal) + Dybstrøelse	Flexgruppe, alle kvæg	-	710	353 + 303	92
Stald 10, kalve, dybstrøelse i gl. foderlade	Dybstrøelse	Kalve (under 6 mdr.)	-	400	300	75
I alt				5866	4615	

Tabel 4 viser de anvendte produktionsarealer i nudrift.

Tabel 4. Staldtyper, dyrehold og produktionsareal i nudrift

Staldafsnit	Staldtype	Dyretype	Miljøteknologi (NH ₃ -N effekt)	Staldstørrelse* (m ²)	Produktionsareal (m ²)	Produktionsareal andel
Stald 6b, kostald, tidl. dybstrøelse	Dybstrøelse	Malkekøer, kvier og stude	-	297	209	70
Stald 6a, kostald sengebåse og spalter	Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	Malkekøer, kvier og stude	-	2324	1956	84
Stald 4a, ungdyr, dybstrøelse	Dybstrøelse	Kalve (under 6 mdr.)	-	493	330	67
Stald 4b, ungdyr, sengebåse med fast gulv	Sengestald med fast gulv	Malkekøer, kvier og stude	-	583	392	67
Stald 3, tidl. kalvestald, nu foderlade	Dybstrøelse	Kalve (under 6 mdr.)	-	504	353	70
Stald 1, gl. slagtesvinestald	Fast gulv	Slagtesvin	-	316	256	81
Stald 7, slagtesvin, mellemstald	Delvist spaltegulv, 50-75 % fast gulv	Slagtesvin	-	210	185	88
I alt				4727	3763	

Tabel 4 viser de anvendte produktionsarealer i 8 års drift.

Tabel 5. Staldtyper, dyrehold og produktionsareal i 8 års drift

Staldafsnit	Staldtype	Dyretype	Miljøteknologi (NH ₃ -N effekt)	Staldstørrelse* (m ²)	Produktionsareal (m ²)	Produktionsareal andel
Stald 6b, kostald, tidl. dybstrøelse	Dybstrøelse	Malkekøer, kvier og stude	-	297	209	70
Stald 6a, kostald sengebåse og spalter	Sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)	Malkekøer, kvier og stude	-	2324	1956	84
Stald 2, tidl. bindestald, nu	Bindestald med grebning	Malkekøer	-	203	110	54

dybstrøelse						
Stald 3, tidl. kalvestald, nu foderlade	Dybstrøelse	Kalve (under 6 mdr.)	-	504	353	70
I alt				3828	2628	

Ventilation og rengøring

Der er naturlig ventilation i alle stalde i ansøgt drift.

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at der ved opfyldelse af det stillede vilkår til maksimalt produktionsareal, dyretype og staldsystem ikke vil være væsentlige påvirkninger af omgivelserne i relation til produktionsomfanget.

Bornholms Regionskommune vurderer, at ansøger på tilfredsstillende vis har redegjort for produktionsarealet, og at produktionsareal og dyretype angivet for eksisterende stalde er i overensstemmelse med lovlig nudrift.

Der gøres opmærksom på, at på arealer, hvor der kortvarigt er dyr, men som ikke medregnes som produktionsareal, skal der i henhold til husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen foretages effektiv rengøring efter endt ophold. Dette gælder på Engegård eventuelle drivgange. Rengøring skal foretages senest 12 timer efter, at dyrene har forladt arealet (hvis dyrene dagligt har adgang på arealet, skal rengøring dog ske senest efter 4 timer).

Efter lovændring pr. 1. august 2017 reguleres husdyrhold efter stipladsmodellen. Der skal derfor ikke længere stilles vilkår til det maksimale antal dyr.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. produktionsarealets størrelse, dyretype og staldsystem samt overholdelse af god staldhygiejne.

4.2 Produktion og håndtering af husdyrgødning

Miljøteknisk redegørelse

Opbevaringskapacitet

På Engegård og Lillevang (Smålyngsvejen 9, Aakirkeby) er der opbevaringskapacitet til 4500 m³ svarer til 9 måneders produktion. Dvs. at der er opbevaringskapacitet til en årsproduktion på 6000 m³ gylle.

Der ansøges om godkendelse til at etablere ny gyllebeholder på 4000 m³. Det vil give en opbevaringskapacitet på 8500 m³, svarende til en årsproduktion på 11.333 m³ gylle.

Den mindste gyllebeholder på Engegård er af metal, og har i 2019 fået en tidsbegrænset godkendelse til 2020. Den kan muligvis repareres. Men hvis den udfases, vil opbevaringskapaciteten være på 7300 m³, svarende til en årsproduktion på 9733m³.

Tabel 6. Data om gyllebeholdere til rådighed for produktionen på Engegård og Lillevang

Lager	Kapacitet (m ³)	Overfladeareal (m ²)	Materiale	Overdækning	Byggeår	Seneste beholderkontrol
Gyllebeholder (Engegård)	2300	354	Beton	Naturligt flydelag	1999	6/12-2018
Gyllebeholder (Engegård)	1200	591	Stål	Naturligt flydelag	1988	6/12-2018
Ny gyllebeholder (Engegård)	4000	1002	Beton	Naturligt flydelag	Ikke opført endnu	-
Gyllebeholder (Lillevang)	1000	256	Beton	Naturligt flydelag	1989	30/6-2010
I alt	8.500	2.203				

Opbevaring af husdyrgødning:

Kalvemøg kommer i gylletank som flydelag. Der er pt to gylletanke; én fra 1988 og én fra 2000. Der udføres lovpligtig 10 års beholderkontrol, som senest er udført i 2008, og udføres igen i 2018. Dybstrøelse opbevares i markstak, som overdækkes. Placering af dybstrøelse flyttes hvert år, således at der mindst går 5 år imellem samme placering. En del af dybstrøelsen udbringes direkte fra stald.

Udbringning af husdyrgødning:

Omkring 90% af kvæggylen udbringes om foråret, og ca. 10% om efteråret. Gyllen nedfældes på sort jord og på græs, og udlægges med slæbeslanger i hvede. Det faste møg udbringes forår og efterår, ca. 50% hver gang.

Kommunens vurdering

Husdyrgødningsbekendtgørelsen fastsætter reglerne for opbevaring af flydende husdyrgødning.

Bornholms Regionskommune gør ligeledes opmærksom på, at gyllebeholderne skal opfylde husdyrgødningsbekendtgørelsens krav til bl.a. tæthed, styrke og kapacitet, så forurening af grundvand og overfladevand ikke finder sted. Endvidere skal beholderne kontrolleres hvert 5./10. år i henhold til reglerne for kontrol af beholdere til flydende husdyrgødning og ensilagesaft.

Hvis der foretages ændringer i afløbsforholdene for tag- og overfladevand i forbindelse med gennemførelse af byggeprojektet, skal der indhentes accept fra spildevandsmyndigheden.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. produktion og håndtering af husdyrgødning. Der er dog stillet vilkår i forhold til teltoverdækningen på den nye gylletank.

5 RESSOURCEFORBRUG

I dette afsnit beskrives og vurderes det nuværende og forventede årsforbrug samt håndteringen af ressourcerne foder, vand og energi m.m. Tiltag til fremme af ressourceudnyttelsen er desuden behandlet.

5.1 Foder og foderopbevaring

Miljøteknisk redegørelse

Fodertyper/-forbrug

Der fodres med en stor andel grovfoder i form af majs- og græsensilage. Der laves to forskellige fuldfoderblandinger (én til køer, og én til kvier) én gang dagligt. Fuldfoderet blandes i mobil traktordreven mixervogn. Fuldfoderblandingen består af majs- og græsensilage, hvede og mineralblanding. Fuldfoderet suppleres med kraftfoder i malkestalden, hvor hver ko får 1 kg tilskudsfoder to gange dagligt, og desuden efter behov. Der laves foderanalyser af hver ny grovfoderstak, som åbnes. Dvs. min. 1 foderanalyse af majsensilage, og min. 3-4 foderanalyser af græsensilagen. Der laves foderkontroller hver måned, og fodringen justeres efter hver foderkontrol. Kraftfoderblandingen justeres min to gange årligt. Der benyttes fodringskonsulent til foderkontrol og foderplan.

Foderopbevaring

Ensilage opbevares i 4 ensilagesiloer vest for staldanlæg. I tilfælde af en ekstraordinær god høst, opbevares der også ensilage i markstakke. Kornet – hovedsagelig hvede – opbevares i kornsilo mellem foderlade og ungdyrstald, og i foderlade. Tilskudsfoder opbevares i plansilo i foderlade. Mineraler opbevares i foderlade i sække eller big bags.

Foderkorn opbevares i kornsilo mellem foderlade og ungdyrstald, og i foderladen. Tilskudsfoder/kraftfoder leveres af lastbil, og opbevares i foderlade. Mineraler leveres i sække på paller eller i big bags, og opbevares foderladen. Græs- og majsensilage opbevares i ensilagesiloer, som ligger i tilknytning til - og vest for - bygnings-sæt. Hvis vækstsæsonen er særlig god i enkelte høstår, bliver der også opbevaret ensilage i markstakke, som ikke er placeret det samme sted fra år til år, men tidligt vender tilbage til samme placering efter 5 år. Halmen opbevares på Lillevang, og på overdækket plads ved gammel stald (ved siden af vaskepladsen). Desuden er der et mindre lager i foderladen.

BAT

Med den nye husdyrbruglov indføres stipladsmodellen. I stipladsmodellen inddrages den nyeste faglige viden om ammoniakfordampning (emission) fra gødningsoverfladerne, da ammoniakemissionen i højere grad afhænger af produktionsarealets størrelse end af det årligt producerede antal dyr. Dermed er ammoniakemissionen fra en stald relativt konstant uanset produktivtetsudsving. Stipladsmodellen anvendes både i forhold til fast og flydende gødning, og også lugtemissionerne fastsættes med udgangspunkt i overfladearealerne. Der indgår tillige en model for emissioner fra gødningslagre baseret på beholderens overfladeareal.

Emissionsfaktorer, der tidligere blev beregnet med udgangspunkt i antallet af dyr og dyrenes vægt eller ydelse, bliver i stipladsmodellen i stedet for fastsat som en emission pr. m² produktionsareal pr. år for forskellige staldtyper, dyretyper og evt. miljøteknologi samt for overfladeareal og gødningstype for opbevaringsanlæg til husdyrgødning. Dermed er den fodringsmæssige styring allerede indarbejdet i husdyrbrugloven, hvorfor dette ikke vil blive gennemgået yderligere.

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning af omgivelserne ved den beskrevne foderhåndtering.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. foder og foderopbevaring.

5.2 Vand

Miljøteknisk redegørelse

Vandforbrug

Pedersker Vandværk leverer vand til Engegård. Vandet bruges i nudrift til drikkevand til kvæg og svin, vask af svinestald, vask af malkeanlæg og malkestald, og vask af maskiner på vaskeplads ved ældre staldbygning. Drikkevandsnormen pr år incl vandspild er ca. 500 liter pr slagtesvin, ca. 28 m³ til malkekøer st. race, og ca. 5 m³ pr opdræt st. race.

Det samlede vandforbrug var i 2017 på 7125 m³. I ansøgt drift forventes vandforbruget at være det samme eller mindre end i nudrift, selvom antallet af køer øges. Det skyldes, at slagtesvinene udfases. Der vil derfor ikke blive brugt drikkevand til slagtesvin, og til vask af slagtesvinestalde. Behovet for vask af maskiner, og vask af malkeanlæg (2 x 12) og malkestald er uændret i nudrift og ansøgt drift.

Vandbesparende foranstaltninger (BAT):

Vandet fra vask af malkeanlæg genbruges til vask af malkestald. Der er vandkar i kostalden, og kun vandkopper ved de kælvende køer. Vandkar har mindre vandspild end vandkopper og drikkenipler. Der kontrolleres dagligt for synligt vandspild, og evt. læk udbedres straks. Bedriftens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild, og evt. lækager identificeres og repareres hurtigst muligt.

Der er grænser for, hvor meget vandforbruget kan reduceres i en mælkeproduktion uden at forringe dyrenes velfærd (der skal være tilstrækkeligt drikkevand tilgængeligt), eller forringe hygiejnen (malkeanlæg og mælketank skal vaskes, så bakterievækst undgås).

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget med de beskrevne tiltag lever op til BAT i forhold til god effektiv vandudnyttelse. Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning af omgivelserne ved den beskrevne vandanvendelse.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. vandforbrug på ejendommen.

5.3 Energi

Miljøteknisk redegørelse

Forbrug af el, diesel og fyringsolie vil ligge inden for den gængse norm. Ventilation og foderfremstilling udgør de væsentligste energiposter. Der er naturlig ventilation i alle staldafsnit.

El

Det årlige elforbrug var i 2017 på 108.500 kwh. I ansøgt drift forventes elforbruget at falde med 5-10%, fordi slagtesvinene udfases, og der ikke bruges el i svinestalden til ventilation, staldvask, foderblanding og kværn og vand.

Diesel og fyringsolie

Det årlige forbrug af dieselolie var på 43300 liter i 2017. Forbruget forventes at falde lidt i ansøgt drift, fordi der ikke bruges diesel til opvarmning til grise. Dyrkningsarealet vil være det samme i ansøgt drift som i nudrift, men der dyrkes mere majs og mindre korn. Da det hovedsagelig er maskinstation, som bruger energi til majsdyrkningen, og hovedsagelig er ansøger, som bruger energi til korndyrkningen, vil ansøgers forbrug af diesel til markmaskiner falde i ansøgt drift. Forbruget af fyringsolie var på 1040 liter i 2017.

Energibesparende foranstaltninger (BAT)

På Engegård vil udfasning af slagtesvin betyde en forholdsmæssig stor energibesparelse. Desuden er der timer på lyset i kostalden, således at lyset kun tændes ved de malkende køer ifm malkning, og ikke tændes ved goldkøer. Der er ikke varmegenindvinding på eksisterende mælketank, men det overvejes ved evt. køb af ny tank. Varmen vil i så fald blive brugt i stuehus.

Kommunens vurdering

Opbevaring af diesel og anden olie i tanke er omfattet af olietanksbekendtgørelsen, som bl.a. angiver regler om placering, afskærmning og drift.

Ud fra ovennævnte procedurer og tekniske løsninger, som er medvirkende til at minimere energiforbrug og til at holde løbende fokus på ressourceforbruget, så der kan ageres hurtigt og effektivt ved driftsforstyrrelser og uheld.

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget med de beskrevne tiltag lever op til BAT i forhold til godt effektiv energiudnyttelse og samtidig udnyttes mest effektivt.

Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning af omgivelserne ved den beskrevne energianvendelse.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. energi.

5.4 Diverse hjælpestoffer

Miljøteknisk redegørelse

Veterinærmedicin

Medicin affald bortskaffes efter anvisning på etiket/produktblad. Medicinrester, kanyler og tom medicinemballage af glas afhentes af dyrlæge, og tom medicinemballage af plast bortskaffes som brændbart affald via Marius Pedersen.

Desinfektions- og rengøringsmidler

Den vigtigste foranstaltning til god hygiejne i åbne naturligt ventilerede kvægstalde er udtørring, idet bakterie- og svampevækst hæmmes af tørre forhold. Der bruges udtøringsmidler, f.eks. Stalosan og Staldren.

Olie og planteværn

Ved siden af planteværnsrummet i det gamle bygningsæt opbevares 2-3 tønder med olie til maskinerne. De opbevares på fast gulv og på paller. I foderladen er en indendørs dieseltank på 2500 liter placeret, og en 1200 liters olietank til opvarmning er placeret i den nordøstlige ende af det gamle bygningsæt, som ligger i forbindelse med stuehuset.

Planteværnsrummet er placeret samme sted. Se i øvrigt kort med placering. Marksprøjtning udføres af ansøger.

Kommunens vurdering

For at beskytte jord og grundvand stiller Bornholms Regionskommune vilkår om opbevaring af olieprodukter. Ud fra den beskrevne håndtering og det beskudne forbrug af de nævnte hjælpestoffer vurderer kommunen, at der ved overholdelse af vilkåret og de generelle regler for brug og opbevaring ikke vil være væsentlig risiko for forurening forårsaget af anvendelsen.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. oplag af olieprodukter.

---

6 RESTSTOFFER

6.1 Spildevand - herunder restvand og tagvand

Miljøteknisk redegørelse

Vaskevand fra malkestald, maskiner og malkeum ledes til gylletank. Mængden er ca. 300-400 m³/år til rengøring af malkeanlæg (norm på ca. 2 m³ pr årsdyr), og ca. 1-3 m³ til vask af maskiner på vaskeplads.

Sanitært spildevand: der er ikke toilet eller brusebad i driftsbygningerne på Engegård. Toilet og brusebad i stuehus benyttes.

Kommunens vurdering

Håndtering af spildevand er i Danmark omfattet af anden lovgivning end husdyrbrugloven.

Der er stillet vilkår til udarbejdelsen af en beredskabsplan, hvor der er redegjort for ejendommens afløbsforhold.

Det vurderes, at afledning af vaskevand og spildevand fra staldanlægget, samt afledning af sanitært spildevand sker efter gældende regler.

Bornholms Regionskommune vurderer, at husdyrbruget med de beskrevne tiltag lever op til BAT i forhold til emissioner fra spildevand.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. produktion og håndtering af spildevand

6.2 Affald

Miljøteknisk redegørelse

Produktionen genererer begrænsede mængder affald, og bortskaffelse sker efter kommunens affaldsregulativ.

Fast affald

Bortskaffes efter Bornholms Affaldsbehandlings affaldsregulativ. Brændbart affald (emballage fra gødning, såsæd, foder, vasket emballage fra pesticider, mv) opbevares i 6 m³ container fra Marius Pedersen, og afhentes efter behov (når container er fuld). Jernaffald opbevares i 6 m³ container fra firmaet "1129", og afhentes når containeren er fuld.

Olie og kemikalieaffald

Spildolie afhentes af Fugato, og opbevares indtil afhentning i maskinhus i lukket beholder på fast gulv uden afløb. Pesticidrester bortskaffes efter anvisning på etiket, og afleveres typisk til Bornholms Affaldsbehandling. Medicin affald bortskaffes efter anvisning på etiket/produktblad.

Veterinærmedicin

Medicinrester, kanyler og tom medicinemballage af glas afhentes af dyrlæge, og tom medicinemballage af plast bortskaffes som brændbart affald via Marius Pedersen.

Animalsk affald

Antallet af døde dyr (både selvdøde og aflivede) er ca. 5-10% årligt. I 2017 var der ca. 14 døde køer, og ca. 14 døde kalve, som blev afhentet af DAKA. Dødeligheden for slagtesvinene har været ca. 3-4%, svarende til ca. 25 døde grise i 2017. Døde dyr afhentes af DAKA, og afskærmes indtil da efter gældende regler, så de ikke er tilgængelige for dyr eller fugle. Afhentningspladsen ligger i tilknytning til kostalden ved privatvej. De døde dyr ligger på spalter, og er ikke synlige fra offentlig vej.

Kommunens vurdering

Det forudsættes, at alle typer affald på ejendommen håndteres efter de til enhver tid gældende regler samt, at bortskaffelsen sker i overensstemmelse med det kommunale affaldsregulativ for erhvervsaffald. I regulativet står bestemmelser om opbevaring og bortskaffelse af diverse typer af affald, herunder medicinrester og kanyler.

Opbevaring og bortskaffelse af døde dyr skal følge reglerne i bekendtgørelse om opbevaring m.m. af døde produktionsdyr. Derudover stilles vilkår om, at kadaverne skal opbevares under tæt, fast overdækning i form af kadaverkappe eller lignende.

Dokumentation for bortskaffelse af affald skal foreligge i form af f.eks. kvitteringer og fakturaer fra godkendt vognmand.

Bornholms Regionskommune vurderer, at overholdes vilkårene vedr. affald, vil affaldshåndteringen på Enggård ikke medføre gener for omkringboende. Den beskrevne affaldsopbevaring, -håndtering og -bortskaffelse vurderes ikke at have væsentlig virkning på omgivelserne.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om, at bygningernes omgivelser skal holdes fri for affald, om opbevaring af døde dyr, om afbrænding og om dokumentation for bortskaffelse/aflevering.

7 GENER FRA HUSDYRBRUGET

I dette afsnit beskrives og vurderes de mulige gener for husdyrbrugets omgivelser ved forekomst af lugt, støj, støv, lys, skadedyr og transporter forårsaget af virksomhedens aktiviteter.

7.1 Lugt

Miljøteknisk redegørelse

I ansøgningskemaet er der foretaget beregninger, der viser, at de krævede lugtgeneafstande mellem Engegård og omkringboende er overholdt – se nedenstående.

Tabel 7. Resultat af lugtberegning for ansøgt drift fra husdyrgodkendelse.dk (skema nr. 201374)

Bebyggelse	Kumulation	Model	Ukorrigeret geneafstand	Korrigeret geneafstand	Vægtet gennemsnits-afstand	Genekriterie overholdt
Hegnedevejen 27 	0	FMK	119,6	119,6	307,3	Ja
Ølenevej 62 	0	FMK	119,6	119,6	244,9	Ja
Ølenevej 64 	0	FMK	119,6	119,6	367,1	Ja
Ølenevej 66 	0	FMK	119,6	119,6	204,2	Ja
Ølenevej 70 	0	FMK	119,6	119,6	348,9	Ja
Ølenevej 72 	0	FMK	119,6	119,6	355,1	Ja
Ølenevej 74 	0	FMK	119,6	119,6	347,4	Ja
Pedersker Hovedgade 72 	1	NY	357,8	354,2	827,2	Ja
Pedersker 	1	NY	527,7	551,4	925,4	Ja

Nærmeste enkeltbolig, som er en ejendom uden landbrugspligt og ikke ejet af ansøger eller dennes hustru, er Hegnedevejen 27, der ligger ca. 155m fra anlægget. Afstanden fra lugtcentrum til boligen skal være minimum 119,6 m, og den beregnede afstand er 307,3 m.

Nærmeste bolig i samlet bebyggelse i landzone som er en ejendom uden landbrugspligt og ikke ejet af ansøger eller dennes hustru, er Pedersker Hovedgade 72, der ligger ca. 814 m fra anlægget. Afstanden fra lugtcentrum til boligen skal være minimum 358 m, og den beregnede afstand er 827 m.

Nærmeste byzone, Pedersker, ligger ca. 870 m fra anlægget. Afstanden fra lugtcentrum til byzonegrænsen skal være minimum 528 m, og den beregnede afstand er 925 m.

Beliggenheden af de omtalte boliger og områder kan ses i Figur 5.

Figur 5. Beliggenheden af nabobeboelser og boligområder.

Kommunens vurderinger

Ved udvidelse af dyrehold på Engegård vil der forekomme lugtmission fra ejendommen. I husdyrgodkendelse.dk er lugtmissionen fra staldanlægget og de nødvendige geneafstande til forskellige typer af beboelser beregnet på grundlag af produktionsarealets størrelse i m² og de fastsatte emissionsfaktorer for dyretypen og staldsystemet.

Den primære kilde til lugt fra anlæg til dyrehold er staldlugt. Der foreligger også kun systematiske og anvendelige oplysninger til anvendelse i konkret sagsbehandling om lugtmissionen fra staldanlæg. Lugtmission fra opbevaring og udbringning af husdyrgødning indgår således ikke i lugtberegningerne. Disse emissioner reguleres gennem konkrete vurderinger og generelle regler, herunder husdyrgødningsbekendtgørelsens afstands-krav til placering af anlæg til opbevaring af husdyrgødning og krav om overdækning samt krav til metoder og tidspunkter for udbringning af husdyrgødning.

Lugtberegningen er foretaget både i forhold til Miljøstyrelsens standardiserede OML-spredningsmodel og FMK-modellen. I tabel 7 **Fejl! Henvisningskilde ikke fundet.** er kun vist resultatet af den beregning, der giver den længste geneafstand til omboende. Hvis der ligger andre husdyrbrug, som medfører lugtgener i det samme punkt i byzone, samlet bebyggelse eller hos nabo, skærpes kravene til geneafstanden i forbindelse med ansøgningen (kumulation). Staldafsnit, der er placeret længere væk end 120 % af geneafstanden, medtages ikke i lugtberegningen.

Af lugtberegningen ses, at lugtgenekriteriet er overholdt i forhold til alle typer beboelser. Det er således Bornholms Regionskommunes vurdering, at omkringboende ikke vil blive udsat for væsentlige lugtgener fra stalde.

Kommunen vurderer dog, at hvis der skulle opstå væsentlige lugtgener hos naboer, som ikke kunne forudses på baggrund af lugtgenekriterierne, skal der være mulighed for at løse problemet, og der er stillet vilkår herom.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om at holde god staldhygiejne samt vilkår i tilfælde af væsentlige lugtgener.

7.2 Støj og rystelser

Miljøteknisk redegørelse

Støj vil primært kunne forekomme ved transportopgaver til og fra husdyrbruget og i forbindelse med intern transport ved foderfremstilling og fra ventilationen.

Eventuel støj fra ventilation i svinestalden, og foderblanding til slagtesvin, ophører. Der er ikke korntørringsanlæg på Engegård. Der blandes foder til køer og opdræt i 2 timer dagligt. Det foregår i foderlade og ved ensilagesiloer. Der malkes i 4 timer dagligt – fordelt på 2 gange. Engegård ligger langt fra naboer og offentlig vej. Derfor skønnes det, at naboer og forbipasserende har minimale eller ingen støjgener fra den daglige drift. I sæsonen vil der på Engegård, som på andre landbrug, være større aktivitet ifm markarbejde og høst, og derfor vil der også være flere landbrugsmaskiner på de offentlige veje, og mere støj i den forbindelse. Det vil dog for den enkelte nabo være kortvarig støj i en begrænset periode.

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune forudsætter, at anlægget på Engegård overholder Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser. Støjkvilkårene omfatter al støj fra landbrugsdrift på ejendommens bygningsparcel men ikke støj fra f.eks. markdriften.

Kommunen vurderer, at støj fra ejendommen ikke vil blive et problem for omkringboende og forbipasserende. Der er ikke foretaget støjberegninger, men de nærmeste nabobeboelser ligger så langt fra ejendommen, at der ikke vurderes at kunne opstå væsentlige støjgener, når de stillede vilkår overholdes.

Der vil kunne forekomme støj fra ekstern og intern transport. Trafikken til og fra ejendommen foregår ad privat fællesvej det sidste stykke fra den offentlige del af Ølenevej. Transport til og fra Engegård vurderes ikke at ville give uacceptable støjgener udover det, der må accepteres som nabo til en landbrugsejendom.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. støjgrænser og eventuel måling af støjniveaue.

7.3 Støv

Miljøteknisk redegørelse

Støv kan primært forekomme ved levering af foder, formaling af korn og håndtering af strøelse. Der forventes ingen væsentlig ændring i ansøgt drift.

Det er ansøgers vurdering, at støv fra husdyrbruget ikke vil være til gene for naboer. Husdyrbruget er placeret ca. 155 m fra nærmeste nabobeboelse.

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke vil forekomme væsentlig støvudvikling som følge af udvidelsen af kvægholdet. Der stilles dog et vilkår om støvgener, så alle aktiviteter på ejendommen, herunder levering af råvarer, flytning af dyr og udbringning af husdyrgødning, kan planlægges således, at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. støvgener.

7.4 Lys

Miljøteknisk redegørelse

Der timer på lyset i kostalden, således at lyset kun tændes ved de malkende køer ifm malkning, og ikke tændes ved goldkøer.

Der er lys udendørs på kostaldens (6a+6b) østgavl og vestgavl, så bygning 10's østgavl og på bygning 3's nordside. Alle lyskilder er monteret med tænn/sluk-regulering, og er placeret ved portudgange. Lyskilderne anvendes kun ved behov, eksempelvis når porte anvendes, mens det stadig er mørkt.

Desuden er der udendørs belysning ved mælketankrum, som tænder via sensor, når mælkebilen afhenter mælk, mens det stadig er mørkt. Udendørs lyskilder er indtegnet på anlægstegningen.

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at den beskrevne anvendelse af lys i staldene samt udendørs ikke vil medføre gener for omkringboende eller forbipasserende pga. afstanden.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. lys.

7.5 Fluer og skadedyr

Miljøteknisk redegørelse

Skadedyr forebygges ved at fjerne foderspild og foderrester, holde opryddeligt og undgå tilholdssteder for rotter ved f.eks. oplagspladser og langs fodmure. Rotter bekæmpes på Engegård via Bornholms Regionkommunes rottebekæmpelse, som fylder de 32 rottekasser, som står omkring bygninger og anlæg. Desuden holdes hunde og katte, som fanger rotter og mus, og forebygger, at gnaverne får fred til at etablerer sig. Fluer forebygges også ved at fjerne foderspild og foderrester, og ved at vande dybstrøelse med bekæmpelsesmiddel, som forhindrer fluelarverne i at udvikle sig.

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at der på tilfredsstillende vis er redegjort for, hvorledes forekomst af fluer og rotter m.m. vil blive forebygget og evt. bekæmpet, således at gener heraf undgås. Endvidere er det

kommunens vurdering, at følges vilkårene i denne tilladelse, burde der ikke opstå fluegener eller problemer med rotter.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår vedr. fluebekæmpelse og rottesikring.

7.6 Transport

Miljøteknisk redegørelse

De fleste transporter til og fra Engegård foregår i dagtimerne fra kl. 6-18. Dog foregår markarbejde, som er sæsonbestemt, i nogle tilfælde i et udvidet tidsrum – undertiden i døgndrift – fordi landmanden er afhængig af at gøre arbejdet i tørt vejr, og når dyrkningsjorden/afgrøden er tjenlig.

Gyllekørsel, mejetærskning og høst af grovfoder afhænger af vejret, og derfor foregår arbejdet ofte i intense – men afgrænsede – perioder.

Transport, høst af majs og græs: i perioden maj til oktober høstes 3-4 slæt græs. Der bruges 1-2 dage pr græsslæt, og i denne periode er der hyppig kørsel til og fra Engegård.

Majshøsten foregår i september-oktober, og varer 2-4 dage. I denne periode er der hyppig kørsel til og fra Engegård.

Gyllekørsel foregår forår og efterår – langt hovedparten om foråret fra marts/april.

I tabellen herunder ses en opførelse over transporter til og fra Engegård i nudrift og ansøgt drift.

Tabel 8. Ekstern transport til og fra Engegård – antal læs/år

Art	Nudrift, antal transporter pr år	Ansøgt drift, antal transporter pr år
Intern transport, dyr til/fra Lillevang	4 transporter	4 transporter
Dyr til slagteri	16 transporter til svineslagteri 4 transporter af 30 kg grise til Engegård 12 transporter af slagtekvæg	12 transporter af slagtekvæg
Indkøbt foder	Ca. 55 transporter	Ca. 47 transporter (- svinefoder)
Dyr til DAKA	Ca. 28 transporter (kvæg) + ca. 25 transporter (grise)	Ca. 32 transporter (kvæg)
Hjælpestoffer, gødning, diesel, mv	Gødning 1 transport Diesel 10 transporter	Gødning 1 transport Diesel 8 transporter
Mælkebil	365 transporter	365 transporter (183, hvis afhentning hver anden dag)
Dybstrøelse	25 læs	35 læs
Gylle	240 læs	285 læs
Intern transport, dyr til/fra Munkhøj	0	12

Transportveje til og fra Engegård ved gyllekørsel kan ses på bilag 3.

Kommunens vurdering

Det er kommunens vurdering, at ind- og udkørsel til husdyrbruget kan ske uden at give anledning til gener for omkringboende. Selve belastningen af det lokale vejnet reguleres af den relevante vejlovgivning, mens færdsel på offentlig vej reguleres af færdselsloven og håndhæves af politiet. Der er ikke stillet vilkår i forhold til transport.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet ikke vilkår vedr. transport.

8 AMMONIAKTAB OG NATURPÅVIRKNING

I dette afsnit beskrives ammoniakemissionen fra husdyrbruget og opfyldelsen af BAT-krav, og det vurderes, i hvor høj grad ammoniakemissionen påvirker beskyttet natur og sårbare arter.

8.1 Ammoniakemission og BAT-krav

Miljøteknisk redegørelse

Der er søgt om udvidelse af produktionsarealet, idet der ansøges om at bygge en mindre ny stald til primært drægtige og kælvende køer og kvier. Den nye stald etableres med dybstrøelse og sengebåse med spalter. Tidligere kælvningsafdeling med dybstrøelse i eksisterende kostald ansøges ændret til sengebåse med spaltegulv. Desuden ansøges om at lave sengebåse med fast gulv til kvier i ungdyrstalden, hvor der tidligere har været et areal uden dyrehold. De nye sengebåse i ungdyrstalden vil komme til at lægge i forlængelse af eksisterende sengebåse med fast gulv.

Desuden søges om etablering af ny gyllebeholder på 4000 m³.

Endelig søges om at sætte kalvehytter på et repos udenfor ungdyrstalden, og lave dybstrøelse til kalve 0-6 mdr. i tidligere foderlade.

Den nye stald opføres evt. i to tempi:

- 1) Først opføres den østlige del, hvor gulvtypen er dybstrøelse, fordi stalden bruges til højdrægtige og kælvende dyr. Dybstrøelse er valgt af hensyn til dyrevelfærden.
- 2) Derefter opføres den vestlige del, hvor gulvtypen dels er dybstrøelse, og dels er sengebåse og spalter. Denne del af stalden kan både bruges til kælvende dyr, og til goldkøer tidligere i drægtigheden. I området med sengebåse er valgt spaltegulv, da fast drænet gulv med ajlerille og skrabere ikke altid er velegnet til drægtige dyr; hvis en kælvning sker tidligere end forventet, og mens koen stadig er opstaldet i sengebåse, vil skrabere forstyrre kælvningen, og i værste fald kunne trække kalven med sig, hvilket ift dyrevelfærd er uønsket. Desuden er ammoniakfordampning fra spaltegulv efter de nyeste undersøgelser ikke så stor som tidligere antaget.

I eksisterende kostald ændres gulvtypen i et mindre afsnit fra dybstrøelse til sengebåse med spalter (ringkanal, bagskyl). Denne gulvtype er valgt, da det er gulvtypen i den øvrige kostald. Det vil være teknisk umuligt/meget besværligt at vælge BAT- gulvtypen fast drænet gulv med ajlerille.

Det samme gælder i ungdyrstalden, hvor der er valgt samme gulvtype i nyt afsnit, som ligger i forlængelse af eksisterende afsnit med sengebåse og fast gulv. I denne stald skrubes gulvet, og ansøger bliver derfor "ramt" af at skrabere i ny test ikke viser ammoniakreducerende effekt.

Valg af gulvtype til småkalve og drægtige/kælvende dyr er begrundet som følger: Højdrægtige og kælvende køer/kvier, og småkalve mellem 0 og 6 måneder, bør pga dyrevelfærd have dybstrøelse som gulvtype. Høj-

drægtige og kælvende køer har brug for et eftergivende og blødt leje som er skridsikkert, og småkalvene har brug for et eftergivende og blødt leje, som sikre varme.

Tabel 9. Opgørelse af ammoniakemissionen fra kvægproduktionen på Engegård for tidligere og ansøgt drift

Ammoniakemission fra husdyrbruget (kg NH ₃ -N/år)				
Scenarie	Staldafsnit	Gødningslagre	I alt	Meremission efter udvidelse
Ansøgt drift	5688,3	578,2	6266,5	+ 838,5 (ift. nudrift) + 2554,3 (ift. 8-års drift)
Lovlig nudrift	5050,1	377,8	5428,0	-
8-års drift	3334,5	377,8	3712,2	-

Samlet BAT-krav inkl. krav til gødningslagre er opgjort i tabel 9.

Tabel 10. BAT-krav for ansøgt drift

Staldafsnit og gødningslagre	Dyretype Staldsystem/gødningstype	Forudsætning	Produktionsareal (m ²)	BAT-krav/m ² (kg NH ₃ -N)	BAT-krav (kg NH ₃ -N)
Stab 6b, kostald tidl. dybstrøelse	Alle kvæg; sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)*	Nyt (inkl. renoveret staldafsnit)	209	0,67**	140
Stald 6a, kostald, sengebåse og spalter	Alle kvæg; sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)*	Eksisterende stald	1956	1,00**	1956
Stald 4a, ungdyr, dybstrøelse	Alle kvæg; dybstrøelse	Eksisterende stald	330	0,88**	290
Stald 4b, ungdyr sengebåse m. fast gulv	Alle kvæg, sengestald med fast gulv*	Eksisterende stald	392	1,68**	659
Stald 2, tidl. bindestald, nu dybstrøelse	Alle kvæg, dybstrøelse*	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	193	0,88**	122
Stald 3, tidl. kalvestald, nu foderlade	Alle kvæg, dybstrøelse*	Eksisterende staldafsnit	353	0,88**	311
Stald 8, kalvehytter	Kalve (under 6 mdr.), dybstrøelse	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	86	0,88**	76
Stald 5, sengebåse m. fast gulv	Alle kvæg, sengestald med fast gulv*	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	194	0,67**	130
Stald 9, ny, sengebåse og dybstrøelse	Alle kvæg, dybstrøelse*	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	303	0,88**	267
Stald 9, ny, sengebåse og dybstrøelse	Alle kvæg, sengestald med spalter (bagskyl eller ringkanal)*	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	353	0,67**	237
Stald 10, kalve dybstrøelse i gl. foderlade	Kalve (under 6 mdr.), dybstrøelse	Nyt (inkl. renoveret) staldafsnit	300	0,88**	264

Eksisterende gyllebeholder, lille	Flydende gødning		354	0,4***	141,6
Eksisterende gyllebeholder, stor	Flydende gødning		591	0,4***	236,4
Ny gyllebeholder	Flydende gødning		1002	0,4***	400,8
I alt			4.669 + 1.947		4.452+778,8

*Ved flexproduktion fastlægges BAT-kravet ud fra den dyretype og det staldsystem med højest ammoniakudledning.

** BAT-krav svarende til emissionsfaktoren for dyretypen og staldsystemet.

*** BAT-krav for gødningslagre til alle typer flydende husdyrgødning.

Økonomisk proportionalitet og BAT-krav i eksisterende stalde på Engegård

Faktisk emission og samlet BAT-krav

Det faktiske ammoniaktab fra stald og lager er 6467 kg N/år.

Det samlede BAT-krav er beregnet til 5229 kg NH₃-N.

Det vil sige, at der er en difference på – 1238 kg NH₃-N/år.

Ansøger ønsker at overdække den ansøgte nye gyllebeholder på 4000 m³, hvorefter det faktiske ammoniaktab fra stald og lager er 6266 kg N, og differencen er på - 1037 kg N. Effekten af overdækningen er 201 kg N.

I den nye stald er der 353 m² med sengebåse og spaltegulv. Forskellen i ammoniakfordampning imellem sengestald med spalter (ringkanal eller bagskyl), og BAT-stald med sengestald med fast drænet gulv med skraber og ajlefløb er 353 m² x (1,16 kg N/m² – 0,89 kg N/m²) = 95,31 kg N.

BAT er beregnet ud fra "worst case", idet eksisterende lille gyllebeholder bibeholdes, og der forsat også er kalve i tidligere kalvestald. Det sker for at imødekomme en situation, hvor lille gyllebeholder evt. kan repareres og godkendes, og hvor der bygges ny foderlade, og tidligere kalvestald derfor kan huse kalve i stedet for foder.

Forudsætninger for beregning af proportionalitet

Proportionalitet, med udgangspunkt i omkostninger ved køb af teknologier og omkostninger pr årsko/årskvie, er afgørende for om kommunerne kan stille krav om opfyldelse af BAT-emissionsgrænseværdier i eksisterende stalde.

Miljøstyrelsen har fastlagt emissionsgrænseværdierne ud fra det princip, at enkeltteknologier med reduktionsomkostninger der overstiger ca. 100 kr. pr. kg reduceret N, ikke bør indgå i vurderingen. Endvidere er det lagt til grund, at meromkostningerne for landmanden forbundet med at opfylde de fastlagte emissionsgrænseværdier ikke bør overstige ca. 1 % af de samlede produktionsomkostninger. Begge forhold skal være opfyldt. De samlede produktionsomkostninger lå på tidspunktet for vedtagelse af emissionsgrænseværdierne i 2010 på ca. 20-22.000 kr. pr. årsko jf. opgørelse fra Danmarks Statistik.

Siden 2010 har tallene ændret sig, og de nyeste tal er fra 2014, og ligger sådan:

Årsko, st. race: 23.170 kr. 1% = 231,70 kr

Årsopdræt, generelt: 5.747 kr. 1% = 57,47 kr

Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at dette omkostningsniveau holder sig inden for de økonomiske rammer, som i forvejen følger af kommunernes administration efter husdyrgodkendelsesloven, og kan derfor betragtes som proportionelt. Koster en teknologi mindre end 100 kr. pr. kg fjernet N er dette punkt opfyldt. Men hvis omkostningen pr. årsko + pr. årskvie samtidig ligger på mere end 289 kr., er proportionaliteten i investeringen ikke opfyldt.

Ved en proportionalitet på max. 100 kr. pr reduceret kg N, svarer dette til muligheden for at etablere BAT-tiltag på Engegård på maksimalt $100 \text{ kr.} \times 1037 \text{ kg N} = 103.700 \text{ kr.}$

Desuden må meromkostningerne for Engegård ved at opfylde BAT-kravet ikke overstige 1% af de samlede produktionsomkostninger. Med tal fra 2014 svarer det til 289 kr. pr årsko + årskvie.

Efter 1. august 2017 ansøges ikke længere godkendelse til antal dyr, men til m^2 produktionsareal. Derfor bliver der tale om et skøn af antal køer og opdræt, som kan indgår i produktionen i ansøgt drift, og skønnet har alene til formål, at give en vurdering af produktionsomkostningerne.

Hvis vi skønner, at der efter en ny miljøgodkendelse kan være 250 årskøer + 250 årsopdræt på Engegård, vil 1% af de samlede produktionsomkostningerne være ca. $250 \times 289,17 \text{ kr.} = 72.293 \text{ kr.}$

250 årskøer + 250 årskvier ville efter den gamle DE-beregning fra 2010 svarer til ca. 389 DE. Da de fleste teknologiblade ikke er opdateret siden afskaffelsen af DE, bliver de skønnede 389 DE brugt, hvor det kræves for at finde omkostningsniveauet.

Overdækning af gyllebeholdere:

Overdækning af de to eksisterende gyllebeholdere, og den ansøgte nye gyllebeholder, vil være teknisk mulig. Derfor er beregning af økonomisk proportionalitet relevant. Ansøger ønsker at overdække ny gyllebeholder, bl.a. for at imødekomme BAT-krav i ny stald.

Overdækning af ny gyllebeholder på 4000 m^3 giver en difference mellem faktisk ammoniaktab fra stald og lager og BAT-krav på $-1037 \text{ kg NH}_3\text{-N}$ pr år, svarende til en reduktion på $201 \text{ kg NH}_3\text{-N}$.

Overdækning af ny gyllebeholder på 4000 m^3 og eksisterende gyllebeholder på 2300 m^3 giver en difference mellem faktisk ammoniaktab fra stald og lager og BAT-krav på $-919 \text{ kg NH}_3\text{-N/år}$, svarende til en reduktion på $319 \text{ kg NH}_3\text{-N kg N/år}$.

Overdækning af ny gyllebeholder på 4000 m^3 og de to eksisterende gyllebeholdere på 2300 m^3 og 1200 m^3 giver en difference mellem faktisk ammoniaktab fra stald og lager og BAT-krav på $-848 \text{ kg NH}_3\text{-N/år}$, svarende til en reduktion på $390 \text{ kg NH}_3\text{-N kg N/år}$.

Dvs. at BAT-krav ikke er opfyldt alene ved overdækning af gylletanke.

Økonomisk proportionalitet ved overdækning er beskrevet i Teknologiblad "Fast overdækning af gyllebeholder", 11.11.2010. (bilag A)

Ved de skønnede 389 DE fås ved lineær interpolation af beregningerne i teknologibladet følgende:

Samlet årlig meromkostning fratrukket værdien af øget N-indhold: 67.019 kr

Samlet meromkostning pr kg N reduceret inkl. værdi af sparet handelsgødning: 189 kr

Omkostningerne må formodes at være steget siden 2010, men Teknologibladet er ikke revideret siden 2010. Ydermere er omkostninger på Bornholm ofte højere end gennemsnitligt i Danmark pga. øgede fragtomkostninger.

Etablering af tre overdækninger for delvis at opfylde BAT-krav vurderes at være uden økonomisk proportionalitet.

Valg af gulvtype i ny stald til drægtige køer og store kvier:

Det vurderes, at BAT-gulvtype i form af sengebåse med drænet og skrabet gulv med ajlerille ikke opfylder krav til dyrevelfærd i forbindelse med opstaldning af kalve under 6 måneder, og opstaldning af højdrægtige og kælvende kreaturer kræver.

Højdrægtige og kælvende køer/kvier, og småkalve mellem 0 og 6 måneder, bør pga. dyrevelfærd have dybstrøelse som gulvtype. Højdrægtige og kælvende køer har brug for et eftergivende og blødt leje som er skridsikkert, og småkalvene har brug for et eftergivende og blødt leje, som sikrer varme.

Derfor er der valgt dybstrøelse til disse dyregrupper, og beregning af økonomisk proportionalitet vurderes at være uden relevans.

Til goldkøer og kvier tidligere i drægtigheden er det vigtigt, at opstaldningen giver et vist klovslid for at undgå deformede klove. Derfor er der valgt sengebåse og spaltegulv. Spaltegulv er valgt, da fast drænet gulv med ajlerille og skraber ikke altid er velegnet til drægtige dyr; hvis en kælvning sker tidligere end forventet, og mens koen stadig er opstaldet i sengebås, vil skraberne forstyrre kælvningen, og i værste fald kunne trække kalven med sig, hvilket i forhold til dyrevelfærd er uønsket.

Derfor er der valgt sengebåse med spalter i denne afdeling, og beregning af økonomisk proportionalitet vurderes at være uden relevans.

Valg af gulvtype i eksisterende stalde:

I den eksisterende kostald ændres et område med dybstrøelse til sengebåse med spalter. Det sker, fordi kælvnings- og velfærdsafdeling flyttes til ny stald. Området vil udgøre 9 % af det samlede produktionsareal i kostalden, og da det øvrige produktionsareal er sengebåse med spaltegulv, vurderes det at være teknisk umuligt/besværligt, og desuden uden økonomisk proportionalitet at lave sengebåse med BAT-gulv (fast drænet gulv med ajlerille og skraber) i de 9 % af produktionsarealet.

I eksisterende opdrætsstald er der dybstrøelse på den ene side af foderbordet, og sengebåse med fast gulv, som bliver skrabet, på den anden side. Udvidelsen sker på den side af foderbordet, hvor der i forvejen er sengebåse med fast skrabet gulv, og sker i forlængelse af de eksisterende sengebåse.

Det nye område med sengebåse vil udgøre ca. 33 % af det samlede produktionsareal på den nordre side af foderbordet. Hvis der skal laves BAT-gulv (fast drænet gulv med ajlerille), vil det faktiske ammoniaktab blive reduceret med 195 kg N. Det vil det kræve, at også de eksisterende 66 % af produktionsarealet ændres. Hvis både eksisterende areal og nyt areal med sengebåse laves med BAT-gulv, vil det faktiske ammoniaktab blive reduceret med 591 kg N. Da det ikke må koste mere end 100 kr. pr. reduceret kg N, vil renovering af eksisterende sengebåseareal højst måtte koste 59.100 kr. Det vurderes at være teknisk besværligt og uden økonomisk proportionalitet. Derfor er der valgt den samme gulvtype i de nye 33 % af produktionsarealet med sengebåse og fast gulv. Gulvet skræbes, og det blev, da gulvtypen blev etableret i eksisterende del af stalden, tillagt 25 % ammoniakreducerende effekt.

Foderkorrektioner:

Foderkorrektioner er ikke længere at regne som virkemiddel efter 1. august 2017.

Gylleforsuring:

Forsuring i kostald på Engegård med sengebåse og spalter med ringkanal, bagskyl vil ifølge beregning i skema 201374 i www.husdyrgodkendelse.dk betyde, at BAT-kravet kan opfylde, og at der sker en samlet reduktion på 1450 kg N.

Gylleforsuring vil være teknisk mulig i eksisterende kostald, og derfor er beregning af økonomisk proportionalitet relevant.

Økonomisk proportionalitet ved forsuring af kvæggylle er beskrevet i Teknologibladet "Svovlsyrebehandling af gylle", 3. udgave, revideret 23.5.2011 (bilag B).

Ved de skønnede 389 DE fås ved lineær interpolation af beregningerne i teknologibladet følgende:

Samlet årlig meromkostning eksklusivt værdien af øget N-indhold: 144.145 kr.

Gylleforsuring formodes at give et 5 % højere indhold af N i kvæggylle ab lager. Værdi af 5% ekstra N, hvis man regner med 220 årskøer på spalter med gylleforsuring (Håndbog for Driftplanlægning 2015):

$220 \times 4,53 \text{ kg N/tons kvæggylle} \times 29,24 \text{ tons kvæggylle} = 29.141 \text{ kg N ab lager. } 5 \% = 1457 \text{ kg N. Ved } 70\% \text{ udnyttelse} = 1020 \text{ kg N. Hvis } 8 \text{ kr pr kg N: } 1020 \text{ kg N} \times 8 \text{ kr} = \underline{8160 \text{ kr.}}$

Samlet årlig meromkostning fratrukket værdien af øget N-indhold = 144.145 kr – 8160 kr = 135.985 kr.

Samlet meromkostning pr kg N reduceret inkl. værdi af sparet handelsgødning: 94 kr

Da begge kriterier skal være opfyldt, gælder for gylleforsuring, at der ikke er økonomisk proportionalitet.

Konklusion:

Overdækning af gyllebeholdere er uden økonomisk proportionalitet.

Hvis der etableres gylleforsuring i den eksisterende kostald med sengebåse og spalter med ringkanal, bagskyl, vil BAT-kravet kunne opfyldes. Det til koste under 100 kr. pr kg reduceret N, men vil koste mere end 1% af de samlede produktionsomkostninger. Derfor vil etablering af forsuring være uden økonomisk proportionalitet.

Erfaringsmæssigt er omkostningen til svovlsyre ekstra høj på Bornholm pga. ekstra fragtomkostninger. Det er der ikke taget højde for i beregningen.

Kommunens vurdering

Idet der er tale om et husdyrbrug med en ammoniakemission på mere end 750 kg NH₃-N pr år, skal emissionen reduceres til et niveau svarende til emissionen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT).

For det konkrete projekt er BAT-niveauet beregnet til 5229 kg NH₃-N pr år (skema 201374 version 7). Den ansøgte produktion medfører en emission på 6467 kg NH₃-N/år. Der er således en difference på -1037 kg NH₃-N/år, og dermed overholder den ansøgte husdyrproduktion ikke det vejledende beregnet BAT-niveau.

Ansøger har imidlertid undersøgt en række andre virkemidler: ændring af stalddtype, overdækning af gyllebeholdere, gulvtyper og gylleforsuring. Ansøger har argumenteret for, at det ikke vil være teknisk muligt eller økonomisk proportionalt at foretage de forskellige ændringer.

Bornholms Regionskommune har på den baggrund vurderet – i overensstemmelse med Klagenævnets afgørelser om overskridelse på ca. 100 kg N - at de vejledende emissionskrav kan fraviges. Det vil sig, at det vurderes udfra de økonomiske beregninger, at der ikke er proportionalitet i at kræve, at emissionen reduceres med de 1037 kg NH₃-N/år. Dette skal også ses i lyset af, at der ikke er naturområder i nærheden af Engegård som påvirkes væsentligt af udvidelsen på Engegård. Kommunen fastlægger dermed BAT-niveauet for denne ejendom til 6467 kg NH₃-N.

BAT-emissionskravet er således overholdt.

Vilkår

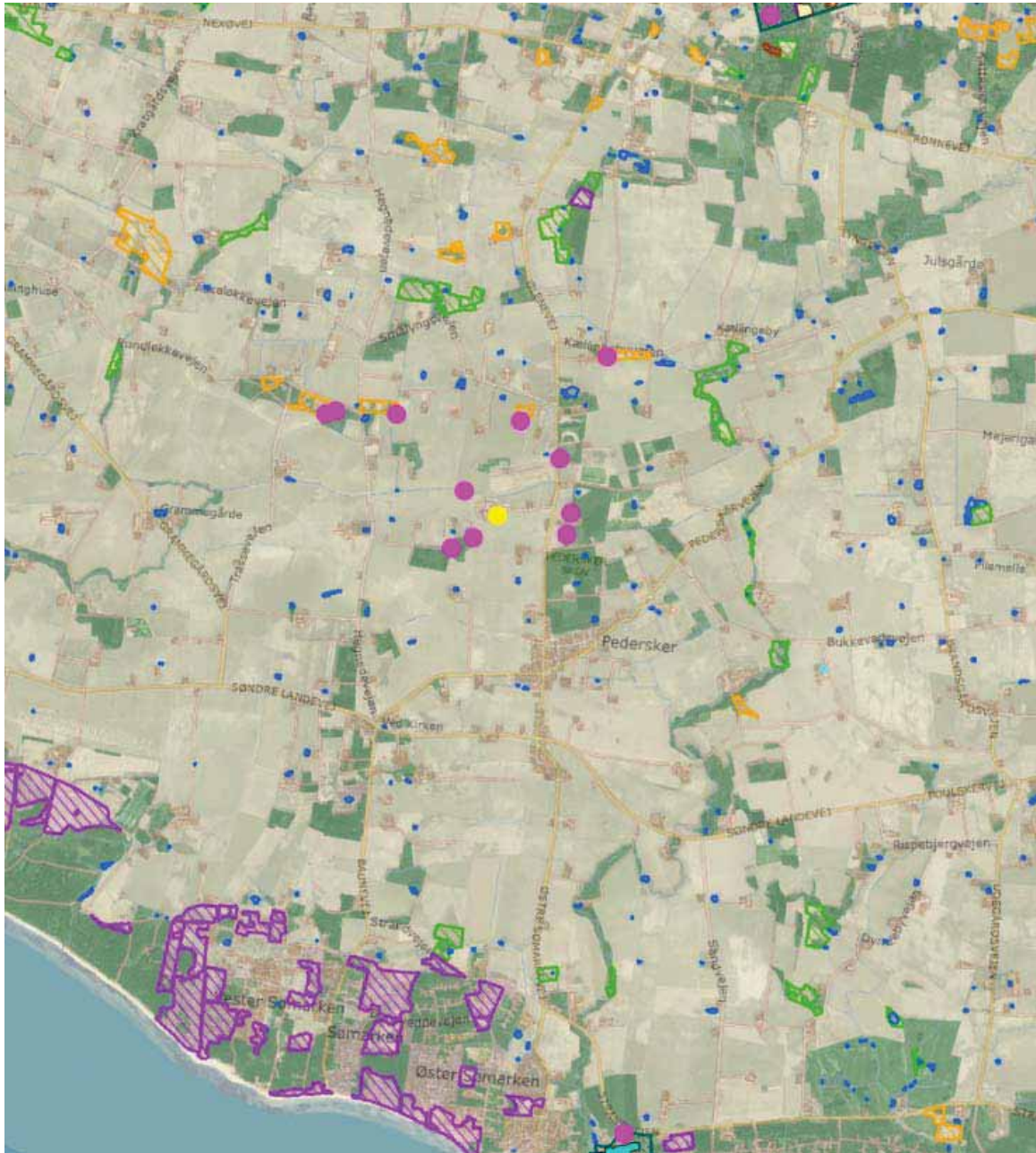
På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår til reduktion af ammoniakemissionen i form af overdækning af den nye gylletank på Engegård.

8.2 Ammoniakdeposition til naturområder

Miljøteknisk redegørelse

Ammoniakemissionen fra den ansøgte produktion på Engegård bevirker, at omkringliggende arealer vil blive påvirket med nedfald af ammoniak. I ansøgningsystemet er der foretaget beregning af denne ammoniakdeposition til beskyttede naturområder og potentielt ammoniakfølsomme skove samt beskyttede søer i området. Beliggenheden af beregningspunkterne tættest på anlægget fremgår af kortet i Figur 6.

Figur 6. Beregningspunkter for ammoniak i området omkring Engegård. Fra husdyrgodkendelse.dk ansøgnings-skema nr. 201374. Gul prik angiver Engegård og pink prikker beregningspunkter.

Tabel 11. Beregning af ammoniakdeposition til naturområder i nærheden af Engegård. Fra ansøgningskema nr. 201374

Naturtyper	Målepunkt	Totaldeposition (kg NH ₃ -N/år)	Merdeposition Nudrift (kg NH ₃ -N/år)	Merdeposition 8-års drift (kg NH ₃ -N/år)
Kategori 1-natur	Habitatområde/natur "Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne"	0,0	0,0	0,0
	Habitatområde "Dueodde"	0,0	0,0	0,0
Kategori 2-natur	Overdrev NV	0,1	0,0	0,1
Kategori 3-natur	Overdrev N	0,4	0,1	0,2
	Overdrev NV I	0,2	0,0	0,1
	Overdrev NØ	0,1	0,0	0,1
	Pot. ammoniakfølsom skov IV	1,6	0,2	0,6
	Pot. ammoniakfølsom skov III	0,9	0,1	0,4
	Pot. ammoniakfølsom skov II	0,8	0,2	0,4
	Pot. ammoniakfølsom skov I	1,6	0,2	0,6
Anden natur	Sø NV	2,2	0,5	1,2
	Sø SV	2,2	0,3	1,0
	Sø SØ	0,2	0,0	0,1

Kommunens vurdering

Beskyttelsesniveau ved ammoniakfølsomme naturområder

De ammoniakfølsomme naturområder opdeles i kategori 1-natur, kategori 2-natur og kategori 3-natur. Beskyttelsesniveauet for kategori 1-natur og kategori 2-natur omfatter en forbudszone på 10 m, hvor der ikke må etableres, udvides eller foretages ændringer af stalde eller gødningsopbevaringsanlæg, samt krav til den tilladte totaldeposition. Beskyttelsesniveauet for kategori 3-natur kan efter en konkret vurdering være et krav om en maksimal merdeposition. Kravene er fastsat i husdyrgodkendelsesbekendtgørelsen og er gengivet i boksen nedenfor.

Totaldepositionen er den ammoniakdeposition, som stammer fra husdyrbrugets stalde og lagre - både fra den eksisterende og den ansøgte drift. Merdepositionen er den ekstra ammoniakdeposition, som den ansøgte drift forårsager. Merdepositionen skal beregnes ud fra alle etableringer, udvidelser eller ændringer foretaget siden 2007 (8-års driften).

Kategorisering og beskyttelsesniveau for naturtyper

Kategori 1-natur

Ammoniakfølsomme naturtyper i Natura 2000-områder, hvor et enkelt husdyrbrug maksimalt må totalbelaste med 0,2-0,7 kg N/ha/år afhængigt af beliggenheden af andre husdyrbrug i nærheden*.

Kategori 2-natur

Nærmere bestemte ammoniakfølsomme naturtyper uden for Natura 2000-områder: højmoser, lobeliesøer, heder større end 10 ha og overdrev større end 2,5 ha. Et husdyrbrug må totalbelaste med maksimalt 1,0 kg N/ha/år.

Kategori 3-natur

Anden ammoniakfølsom natur (moser samt mindre heder og overdrev) og ammoniakfølsomme skove. Ved disse naturtyper kan kommunen ud fra en konkret vurdering stille krav om en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år.

*0,2 kg N/ha/år ved > 1 husdyrbrug; 0,4 kg N/ha/år ved 1 husdyrbrug og 0,7 kg N/ha/år ved 0 husdyrbrug.

Ammoniakdeposition til naturområder i nærheden af Engegård

Kategori 1-natur

Der er ca. 3,8 km fra Engegård til nærmeste Natura 2000-område og kategori 1-natur. Nærmeste Natura 2000-område er "Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne", Natura 2000-område nr. 186, Habitatområde H162, Fuglebeskyttelsesområde F80, som ligger 3692 m nord for Engegård ved Bodilsker Plantage. Depositionen på området fra Engegård er beregnet til 0,0 kg N/ha/år i totaldeposition. Det fastsatte krav til maksimal deposition af ammoniak er derfor overholdt.

Derudover er der ca. 4,3 km Dueodde, som også er Natura 2000-område og kategori 1-natur. Natura 2000-område nr. 188 "Dueodde", habitatområde H164. Depositionen på området fra Engegård er beregnet til 0,0 kg N/ha/år i totaldeposition. Det fastsatte krav til maksimal deposition af ammoniak er derfor overholdt.

Kategori 2-natur

Kravet til maksimal totaldeposition til kategori 2-natur er 1 kg N/ha/år. Nærmeste kategori 2-naturareal i forhold til Engegård er et overdrev beliggende ca. 1200 m nordvest for bygningerne, hvortil der beregnes en totaldeposition fra Engegård på 0,1 kg N/ha/år til overdrevet.

Idet produktionen på Engegård således påvirker kategori 2-naturarealet med en totaldeposition under 1 kg N/ha/år, er det fastsatte krav til maksimal deposition af ammoniak til kategori 2-natur derfor overholdt.

Kategori 3-natur

For kategori 3-naturtyper skal kommunen foretage en konkret vurdering og kan på den baggrund i særlige tilfælde fastsætte vilkår med henblik på opfyldelse af krav om maksimal merdeposition af ammoniak. Ved særlige tilfælde forstås en væsentlig miljøpåvirkning af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser. Kravet må dog ikke være under en maksimal merdeposition på 1,0 kg N/ha/år.

Nærmeste kategori 3-overdrev, -hede eller -mose, som ikke er kategori 2-natur, er et overdrev beliggende ca. 614 m nordvest for bygningerne og et overdrev beliggende ca. 856 m nordvest for bygningerne samt et overdrev lokaliseret ca. 1200 m nordøst for ejendommen. De tre arealer påvirkes i forhold til nudrift med en merdeposition fra Engegård på henholdsvis 0,1 N/ha/år; 0,0 N/ha/år og 0,0 N/ha/år, og i forhold til 8 års drift er merdepositionen 0,2 N/ha/år; 0,1 N/ha/år og 0,1 N/ha/år.

Nærmeste potentielt ammoniakfølsomme skove er lokaliseret henholdsvis ca. 512 m øst, 539 m nordøst, 337 m sydvest og 509 m sydøst for bygningerne på Engegård. De tre skove påvirkes i forhold til nudrift med en

merdeposition fra Engegård med henholdsvis 0,2 N/ha/år, 0,2 N/ha/år, 0,1 N/ha/år og 0,2 N/ha/år, og i forhold til 8 års drift er merdepositionen 0,6 N/ha/år; 0,4 N/ha/år; 0,4 N/ha/år og 0,6 N/ha/år.

Merdepositioner på mindre end 1 kg N/ha/år vurderes ikke at medføre en væsentlig påvirkning af naturområdet, mens kommunen ved merdepositioner på over 1 kg N/ha/år skal foretage en konkret vurdering. Ingen kategori 3-naturområder påvirkes med en merdeposition på mere end 1 kg N/ha/år fra produktionen på Engegård, og der skal derfor ikke foretages yderligere vurdering eller stilles vilkår.

Anden natur

Der er beregnet ammoniakdeposition til 3 søer, som er beliggende ca. 221 m nordvest, 230 m sydvest og 490 m sydøst for bygningerne på Engegård

Det er beregnet, at søen nordvest påvirkes med en totaldeposition fra produktionen på Engegård på 2,2 kg N/ha/år, hvoraf 0,5 kg N/ha/år er merdeposition i forhold til nudrift og 1,2 kg N/ha/år er merdeposition i forhold til 8-årsdrift.

Ligeledes er der foretaget beregninger til søen sydvest for ejendommen. Det er beregnet, at denne sø påvirkes med en totaldeposition fra produktionen på Engegård på 2,2 kg N/ha/år, hvoraf 0,3 kg N/ha/år er merdeposition i forhold til nudrift og 1,0 kg N/ha/år er merdeposition i forhold til 8-årsdrift.

Endelig er der foretaget beregninger til søen sydøst for ejendommen. Det er beregnet, at denne sø påvirkes med en totaldeposition fra produktionen på Engegård på 0,2 kg N/ha/år, hvoraf 0,0 kg N/ha/år er merdeposition i forhold til nudrift og 0,1 kg N/ha/år er merdeposition i forhold til 8-årsdrift.

De fleste søer og vandhuller beliggende i eller ved landbrugsarealer er næringsrige søer, som der ikke er fastsat tålegrænser for. Mange søer og vandhuller er eutrofieret som følge af næringstilførsel fra andre kilder end ammoniakdeposition.

Bornholms Regionskommune vurderer, at der er tale om i forvejen næringsrige søer, og at merdepositionen fra den ansøgte produktion på Engegård derfor ikke vil kunne medføre en væsentlig ændring i søernes tilstand.

Påvirkning af Natura 2000-områder

Engegård er beliggende ca. 3,8 km fra nærmeste Natura 2000-område Almindingen, Ølene og Paradisbakkerne. Som det ses af Tabel 11 er ammoniakpåvirkningen på Natura 2000-området beregnet til maksimalt 0,0 kg N/ha/år.

Der vurderes ikke at være andre forhold ved den ansøgte produktion, som kan påvirke Natura 2000-området. Bornholms Regionskommune vurderer derfor samlet, at den ansøgte produktion ikke vil påvirke naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-områder.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. ammoniakdeposition til naturarealer.

8.3 Påvirkning af arter med særlige beskyttelseskrav (bilag IV-arter)

Miljøteknisk redegørelse

En række flagermusearter, som er bilag IV – arter, lever på Bornholm. For at bibeholde bestandene, er det vigtigt, at opretholde deres naturlige opholdssteder, som især er hule træer.

Markfirbenet forekommer på Bornholm, og er – modsat det almindelige firben, en bilag IV art. Markfirbenet holder til på menneskeskabte steder som vejskråninger, jernbaneskråninger og råstofgrave (typisk grusgrave), og naturlige levesteder som overdrev, heder, højmoser, strandenge, klitter og kystskrænter. Kendeteggnende for disse yngleområder er, at de indeholder solvendte skråninger med veldrænende, løse jordtyper og sparsom

bevoksning, typisk lave urter eller et løst dække af græsser. Disse solvendte skråninger er af altafgørende for markfirbenet.

En række bilag IV-padder forekommer på Bornholm; Løvfrøen yngler i mange forskellige typer vandhuller og vådområder og i gamle, lysåbne mergelgrave. Uden for yngletiden opholder løvfrøerne sig især i buske i levende hegn, krat og skovbryn. Ud over løvfrø, forekommer også stor vandsalamander, springfrø, strandtudse og grønbroget tudse på Bornholm. For alle gælder, at de er afhængige af egnede vandhuller, og gode levesteder på land som f.eks. ekstensiv afgræssede vedvarende græsarealer, stendiger og hegn.

Af bilag IV-insekter forekommer to slags vandkalve, og en guldsmedeart på Bornholm. Disse insekter er afhængige af egnede vandhuller.

Ansøger er ikke bekendt med, at der findes bilag IV arter i tilknytning til Engegård.

Sten- og jorddiger, og vandhuller er i udbredt grad beskyttet af gældende love. Gamle hule træer må formodes at blive fremmet af de generelle tiltag til fremme for naturnær skovdrift.

Kommunens vurdering

Der er tidligere under Bornholms Amt i registreret Bilag IV-arten løvfrø i søer i området omkring Engegård på kortet herunder ses i søerne, hvor der har været registreret løvfrøer, søerne er nummeret, og numrene henviser til tabellen under billedet, hvoraf det fremgår, hvornår registreringerne er foretaget. Bornholms Regionskommune har ikke kendskab til, om der stadig forekommer løvfrø i søerne.

Figur 7: Kort med angivelse af Engård (markert med grøn prik) og søer, hvor der har været registreret løvfrøer

Tabel 12. Oversigt over registrering af Bilag IV-arter i søer omkring Engegård.

Sø nummer	Bilag IV-art	Årstal for observation
1	Løvfrø	2003
2	Løvfrø	1998, 1999 og 2001
3	Løvfrø	1998, 1999 og 2001
4	Løvfrø	2002
5	Løvfrø	1998, 1999 og 2001
6	Løvfrø	1986, 1997, 1998, 1999 og 2001
7	Løvfrø	1998, 1999 og 2001

Generelt kan arter omfattet af Bilag IV som padder, markfirben og flagermus have levested, fødesøgningsområde eller sporadisk opholdssted på arealerne omkring husdyrbrugets anlæg. Bornholms Regionskommune har ikke kendskab til registreret forekomst af andre Bilag IV-arter i området.

Søerne i området omkring Engegård vurderes, at være næringsrige, og Bornholms Regionskommune vurderer, at merdepositionen fra den ansøgte produktion på Engegård ikke vil kunne medføre en væsentlig ændring i søernes tilstand. Det vurderes på den baggrund, at den ansøgte produktion dermed heller ikke påvirker eventuelt forekommende løvfrøer og andre Bilag IV-arter eller deres leveområder og potentielle leveområder væsentligt.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår vedr. bilag IV-arter.

9 MULIGE DRIFTSFORSTYRRELSER OG UHELD

I dette afsnit beskrives mulige uheld, der kan føre til væsentlig forøget forurening af jord, overflade- og grundvand samt skade på mennesker, dyr og planter i forhold til normal drift. Desuden beskrives foranstaltninger til begrænsning af risici.

Miljøteknisk redegørelse

De mulige risici centrerer sig om forurening af grund- eller overfladevand med pesticider, gylle, veterinærmedicin, olie/diesel.

Mulige uheld med pesticider: der er risiko for, at pesticider utilsigtet kan komme i overfladevand eller grundvand ved spild, lækage på sprøjte eller emballage, eller ved uheld ved transport.

Mulige uheld med gylleudslip: Der er risiko for udslip af gylle i forbindelse med pumpning af gylle til gylleholder eller ved omlastning til gyllevogn. F.eks. hvis pumpen utilsigtet fortsætter/starter med at pumpe gylle ved overpumpning og ved påfyldning af gyllevogn. Forebygges med opsyn og tekniske løsninger med automatisk stop af pumpning.

Ved færdselsuheld med gyllevogn kan der opstå lækage. Ligeledes kan der opstå lækage fra gyllebeholder, hvis gyllebeholderen bliver påkørt.

Endelig er der risiko for gylleudslip, hvis beholderen tæres eller af anden grund ikke er tæt.

Mulige uheld med dieselolie: Lækage på tank og/eller punktforurening hvor påfyldning finder sted.

Mulige uheld med rengøringsmidler: Der bruges stærke rengørings og desinfektionsmidler til rengøring af malkeanlæg og mælketank, som foregår automatisk. Det er derfor vigtigt at håndtere og tilslutte beholdere ed rengørings og desinfektionsmidler korrekt.

Mulige uheld med ensilagesaft: Ensilagesaft fra ensilage med mindre end 30% tørstof skal opsamles, så det ikke løber til dræn, vandløb eller søer.

Mulige uheld med veterinær medicin: Hvis den veterinære medicin håndteres lempfældigt, kan der ske et udslip til spildevand, gylle eller direkte til grund- eller overfladevand. Engegård har aftale om "den lille" sundhedsrådgivningsaftale med dyrlæge. Dvs. at al medicin gives af dyrlæge undtagen efterbehandling. Risikoen for punktforurening er derfor lille, fordi der er begrænset mængde medicin på Engegård. Forebyggelse sker ved at opbevarer medicinen forsvarligt, og leverer evt. medicinrester til dyrlæge.

Minimering af risiko for uheld

Gylleudslip: forebygges ved opmærksomhed ved gyllepumpning, og ved udkørsel.

Gyllebeholderne tilses dagligt.

Når gyllen køres ud, udvises agtpågivenhed i trafikken. Reflekser og lygter tjekkes og renholdes, så gyllevogn tydeligt kan ses, også efter mørkets frembrud.

Gyllebeholderne er placeret ved intern transportveje, hvor kørehastigheden er lav. Der vises agtpågivenhed ved kørsel på interne transportveje.

Dieselolie: Dieseltanken står på fast og uigennemtrængeligt gulv i lade.

Rengøringsmidler: Der afvendes kun godkendte midler, og anlæg incl vask kontrolleres ved egenkontrol og service. Mælketank efterses mindst en gang årligt af autoriseret kølefirma.

Rengørings og desinfektionsmidler oplagres på fast bund. Dosering og tæt tilslutning til malkeanlæg og mælketank kontrolleres jævnligt, og i forbindelse med eftersyn.

Ensilagesaft: Der er etableret ensilageplads (plansiloer) med fast bund, fald og afløb. Evt. ensilagesaft opsamles i gyllebeholder.

Pesticider: Der sørges for sikker transport af kemikalier til ejendommen og mellem ejendom og marker. Og pesticiderne opbevares forsvarligt på Engegård. Giftige bekæmpelsesmidler opbevares forsvarligt under lås. For alle midler gælder, at de opbevares utilgængeligt for børn og ikke sammen med eller i nærheden af levnedsmidler, foderstoffer m.v.

Minimering af gene og forurening ved uheld

Gylle: Ved lækage/overløb fra gylletank, etableres en barriere, så gyllen ikke løber mod beskyttede søer, eller mod vandløb. Hvis der er risiko for, at gylle løber mod åbne grøfter eller søer, kan der etableres barriere med f.eks. bigballer af halm.

Ved udslip/overløb, hvor der er en sandsynlighed for akut forurening, kontaktes alarmcentralen (112). Alarmcentralen kontakter relevante medarbejdere i Teknik og Miljø i BRK.

Når gyllen overpumpes fra fortank til gyllebeholder, overvåges overpumpningen, og alle, som arbejder i stalden, ved, hvor afbryder til pumpen er placeret. Gylletankene er underlagt lovpligtig kontrol og kontrolleres hyppigt visuelt og der føres logbog.

Sker der tilsvining af vejene ved gyllekørsel, bliver der skiltet med glatføreskilt, og der bliver ryddet op senest ved arbejdets ophør samme dag

Hvis det værste uheld skulle ske, og der opstår lækage fra gyllevognen enten på landevej eller i marken, stoppes evt. gylleafløb mod grøft, dræn og vandløb med f.eks. halmbigballer. Der tages kontakt til kommunens Teknik og Miljøafdeling, og yderligere tiltag aftales.

Lugtgener fra gyllespredning minimeres ved at sprede under bedst mulige forhold (lille vindhastighed og høj luftfugtighed)

Olie: Ved oliespild fra dieseltank eller maskiner opsuges spild med f.eks. savsmuld eller kattegrus. Olietanken er underlagt lovgivning. Tanken står på fast bund, hvor evt. olielækage er synlig. Ved spild fra olietank spredes ligeledes sugende materiale, som opsamles og afleveres på modtagestation.

Rengørings og desinfektionsmidler: Hvis der forekommer spild, opsamles det f.eks. med savsmuld eller kattegrus. Hvis der forekommer fejl dosering, kontaktes det firma som står for eftersyn for at få fejlen rettet, og Mejeriet underrettes.

Ensilagesaft: Evt. ensilagesaft fra plansiloer opsamles i gyllebeholder. Hvis beholderen lækker eller der forekommer udslip på anden vis dæmmes op som tidligere beskrevet. Markstakke overdækkes, og har altid min. 30 % tørstof i den høstede afgrøde. Der er ikke saftafløb ved 30% tørstof eller derover.

Medicin: Uheld med udslip af medicin forebygges ved ALTID at opbevare veterinærmedicin på kontoret; også medicin, som er i brug. Desuden følges dyrlægens instruktioner, og brugsanvisningen på pakningen.

Pesticider: I tilfælde af kemikaliespild spredes et sugende materiale (f.eks. savsmuld eller kattegrus), og det sugende materiale og evt. jord/grus fjernes med skovl, og puttes i affaldsposer. Derefter bortskaffes det på modtagestation. Kemikalierummet er tørt og frostfrit med god belysning. Der findes et sugende materiale f.eks. savsmuld til opsamling af spild. Gulvet er tæt og uden afløb.

Der er førstehjælpeudstyr og øjenskyllmiddel til rådighed på Engegård.

Generelt gælder, at ved akut forurening af olie, gylle eller spildevand, tilkaldes alarmcentralen på 112. Alarmcentralen tilkalder en miljømedarbejder fra Bornholms Regionskommune, Teknik og Miljø.

I stalden og på marken medbringes en mobiltelefon således at det er muligt at hurtigst at tilkalde hjælp ved held.

Strømafbrydelse, generelt

Lovgivningen forlanger, at man kan redegøre for, hvordan dyrene beskyttes ved strømafbrydelse.

Det er vigtigt, at dyrene fortsat har adgang til foder og vand, og kan malkes.

Køerne skal kunne malkes i tilfælde af strømsvigt på bedriften

Af hensyn til at opretholde god dyrevelfærd er det vigtigt, at køerne kan malkes, også i tilfælde af strømsvigt. Alle gårde skal have et nødstrømsanlæg eller en skriftlig troværdig plan for, hvordan situationen håndteres i tilfælde af strømsvigt.

Kravet om troværdig plan opfyldes ved mindst et af følgende punkter og ved at udfylde skemaet "Nødstrøm".

1. Der er et stik til nødstrømsforsyning og en aftale om lån/leje af et nødstrømsanlæg, der kan tilsluttes indenfor 6 timer fra strømafbrydelsens start. Oplys hvor anlæg kan lånes.
2. Der forefindes en traktor/maskindreven vakuumpumpe med nødvendigt tilbehør.
3. Der er en skriftlig plan for effektiv håndtering af malkningen i tilfælde af strømsvigt.

Ved nybygning anbefales det at etablere nødstrømsforsyning. Det kan også bruges ifm automatisk fodringssystem, hvis det ikke er muligt at fodre på anden vis.

Det anbefales, at generatoren afprøves regelmæssigt.

Strømafbrydelse, Engegård

For Engegård gælder:

Vand: Der vil være vand også ved strømsvigt (vandværksvand)

Foder: Der fodres med mobil fuldfodervogn, som ikke er afhængig af strøm. Køerne undværer kraftfoder i malkestalden (de får kun en lille mængde her) indtil strømafbrydelse er overstået.

Malkning: Nødgenerator startes op, så der er strøm, når kørerne skal malkes. Nødgenerator er mobil, og står udenfor malkerum. Ekstra nødgenerator findes på Munkhøj.

Kommunens vurdering

Opbevaring af fast husdyrgødning

Området er allerede indarbejdet i husdyrbrugloven og indgår i beregninger vedrørende husdyrbrugets ammoniakemission og lugtemission i afsnittene "Gener fra husdyrbruget" og "Ammoniak og Naturpåvirkning", hvorfor dette ikke vil blive gennemgået yderligere i dette afsnit.

Opbevaring af gylle

Området er allerede indarbejdet i husdyrbrugloven og indgår i beregninger vedrørende husdyrbrugets ammoniakemission og lugtemission i afsnittene "Gener fra husdyrbruget" og "Ammoniak og Naturpåvirkning", hvorfor dette ikke vil blive gennemgået yderligere i dette afsnit.

Håndtering af husdyrgødning

Kalvemøg kommer i gylletank som flydelag. Der er pt to gylletanke; én fra 1988 og én fra 2000. Der udføres lovpligtig 10 års beholderkontrol, som senest er udført i 2008, og udføres igen i 2018. Dybstrøelse opbevares i markstak, som overdækkes. Placering af dybstrøelse flyttes hvert år, således at der mindst går 5 år imellem samme placering. En del af dybstrøelsen udbringes direkte fra stald.

- Tanken tømmes ca. én gang årligt for inspektion og vedligeholdelse
- Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle
- Der er konstant flydelag på gyllen, og efter omrøring/udkørsel kontrolleres det, at der senest 14 dage efter, at der er igen er gylle i tanken, er etableret flydelag
- Der føres logbog over flydelaget på gyllen, så der er fokus på at flydelaget lever op til kravene.
- Tanken er tilmeldt de lovpligtige regelmæssige eftersyn, hvilket betyder at tanken hvert 10. år bliver kontrolleret for om der skulle være tegn på betydende utætheder
- En tank er forsynet med teltoverdækning

Området er ikke omfattet af godkendelseskravet, og vil derfor ikke blive gennemgået yderligere, udover de ovenfor nævnte procedurer og tekniske løsninger, som er medvirkende til at minimere ammoniakemissionen og risikoen for forurening af jord og grundvand.

Bornholms Regionskommune vurderer, derfor at BAT er overholdt i forhold til opbevaring og håndtering af gødning.

Udbringning af husdyrgødning

1. august 2017 overtog Landbrugs- og Fiskeristyrelsen regulering og kontrollen med udbringningsarealerne og vil dermed være dækket af generelle regler. Området er ikke omfattet af godkendelseskravet, og vil derfor ikke blive gennemgået yderligere.

Ifølge ansøger vil følgende dog blive praktiseret på bedriften:

- Husdyrgødning udbringes under hensyn til generelle regler, og foregår i videst muligt omfang efter godt landmandsskab, hvilket vil sige at der tages hensyn til naboer, byområder osv
- Gyllen nedfældes på græsmarker
- Husdyrgødningen udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode, hvilket betyder maksimal udnyttelse af næringsstoffer
- Udkørsel af fast og flydende husdyrgødning på dage med lav fordampning/regn.
- Nedpløjning/harvning af dybstrøelse umiddelbart efter udspredning

- Udkørsel af fast og flydende husdyrgødning til afgrøder i god vækst og/eller afgrøder med en plante-højde, der reducerer fordampningen

Ud fra ovennævnte procedurer og tekniske løsninger, som er medvirkende til at minimere ammoniakemissionen og risikoen for forurening af jord og grundvand, vurderer Bornholms Regionskommune at BAT er overholdt i forhold til udbringning af husdyrgødning.

Beredskabsplan

Bornholms Regionskommune vurderer, at der skal foreligge en beredskabsplan, som indeholder følgende:

- En plan over husdyrbruget med angivelse af drænsystemer og vandkilder/spildevandskilder
- Handlingsplaner for hvordan brand, utætte eller kollapsede gyllebeholdere, ukontrollerede afstrømninger fra møddinger og ensilagepladser samt olieudslip håndteres.
- Hvor udstyr til håndtering af forureningsulykker er placeret.

Vilkår

I henhold til klagenævnspraksis vurderes det, at husdyrgødningsbekendtgørelsens regler for håndtering af bl.a. flydende husdyrgødning anses for tilstrækkelige til at imødegå forurening ved et eventuelt udslip, og derfor er der ikke stillet yderligere vilkår til at forebygge uheld m.v.

Der er dog stillet vilkår om udarbejdelse af en beredskabsplan, som indeholder handleplaner for blandt andet, hvordan brand, utætte eller kollapsede gyllebeholdere, ukontrollerede afstrømninger fra møddinger og ensilagepladser samt olieudslip håndteres.

10 EGENKONTROL OG DOKUMENTATION

I dette afsnit beskrives og vurderes, hvordan ansøger gennemfører eller planlægger at gennemføre egenkontrol og management. Desuden beskrives de dokumenter og registreringer, som ansøger skal præstere for at dokumentere, at vilkårene i miljøtilladelsen er overholdt.

Miljøteknisk redegørelse

Management og egenkontrol

- Der føres logbog over flydelag i gyllebeholder
- Der udarbejdes den lovpligtige gødningsplan
- Forbrug af energi og råvarer opgøres årligt.
- Produktionsapparatet efterses i det daglige arbejde.
- Gyllepumpning overvåges
- Der er sundhedskontrol hver 6. uge.
- Der er 10 års kontrol på alle gyllebeholdere.
- Egenkontrollen "Kvalitetsprogrammet for gården" følges, og der er kontrol på bedriften hvert andet år. Den seneste kontrol er udført i 2015.
- Ydelseskontrol 6 x årligt
- Malkeanlæg og køletank tjekkes årligt.
- Der gennemføres foderkontrol og laves ny foderplan til køer og kvier 6 gange årligt af kvæg-rådgiver
- Daglige rutinetjek.
- Ensilage prøver udtages til analyse på certificeret laboratorium
- Foderplan laves flere gange årligt af kvægbrugskonsulent

Engegård er som mælkeleverende besætning med i "Egenkontrol og kvalitetsprogrammet for gården" under Mejeriforeningen. I den forbindelse er rutiner ift egenkontrol og dokumentation er gennemgået. Desuden skal Engegård gennemføre egenkontrol ift "Branchekode for foderhygiejne"

Dokumentation

- Gødningsplan
- Tal for mælkekvantiteten fra mejeriet
- Analyser af grovfoder
- Foderplaner og/eller endagsfoderkontroller
- Dokumentation for skadedyrsbekæmpelse
- Logbog for flydelag på gylletank
- 10 års beholderkontrol

I løbet af få dage kan skaffes:

- Fakturaer på køb og salg af foder
- Sundhedsbemærkninger fra slagteri
- Temperaturer på mælk i mælketank

Kommunens vurdering

Bornholms Regionskommune vurderer, at gennemførelse af den beskrevne egenkontrol samt overholdelse af de stillede vilkår vil medføre, at der løbende holdes øje med, at forudsætningerne for miljøgodkendelsen overholdes, og at det er dokumenteret, således at kommunen ved tilsyn eller på efterspørgsel kan kontrollere dette.

Dokumentationen skal opbevares i mindst 5 år.

Vilkår

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår om, at alle vilkår skal være kendt af de ansatte samt om dokumentation for produktionsarealets størrelse, korrekt bortskaffelse af affald mv.

11 SAMLET VURDERING

Samlet set vurderer Bornholms Regionskommune, at når miljøtilladelsens vilkår overholdes, har ansøger truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik, og at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne. Bornholms Regionskommune vurderer, at indretning og drift af husdyrbruget kan ske i overensstemmelse med gældende regler og uden væsentlig påvirkning af miljøet, som dette er defineret i husdyrgodkendelsesloven, herunder at projektet ikke skader bevaringsstatus for Natura 2000-områder eller levesteder for arter optaget på habitatdirektivets bilag IV.

På baggrund af husdyrbrugets beliggenhed og de beskrevne ikke-væsentlige virkninger på det lokale miljø, vurderer Bornholms Regionskommune desuden, at det ansøgte ikke vil have grænseoverskridende virkninger.

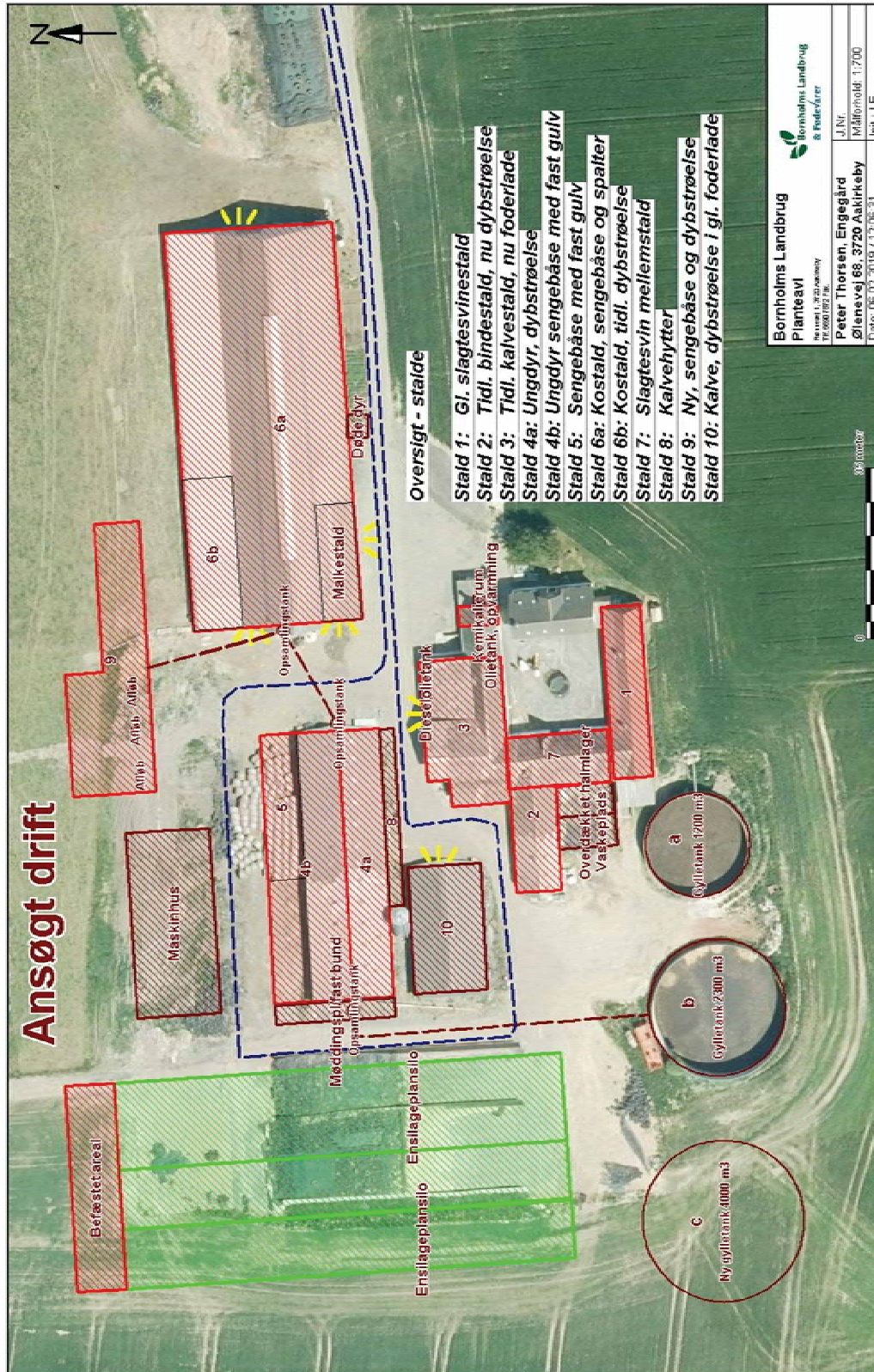
Bilagsoversigt:

---

1. Anlægstegning med placering af produktionsarealer
2. Beregning af produktionsareal i eksisterende og nye staldafsnit
3. Angivelse af kørselsveje ved gyllekørsel
4. Beredskabsplan
5. Modtagne høringsvar og kommunens bemærkninger

Bilag 1. Anlægstegning og placering af produktionsarealer

Beliggenhed af stalde, gyllebeholdere inkl. gyllerør, siloer og øvrige driftsbygninger.

Bilag 2. Beregning af produktionsareal i eksisterende og nye staldafsnit

---

Stald 1 (nudrift): Gl. slagtesvinestald

9 x 35 m = 315 m²

- Fodergang 0,9 x 35 m = 31,5 m²
- 28 foderkasser = 28 m²

Produktionsareal = 255,5 m²

Stald 1 (ansøgt drift): ikke i brug.

Stald 2 (8-års drift): Gl. bindestald

22 x 9 m = 198 m²

- 2 fodergange 2 x 1 m x 22 m = 44 m²
- 1 staldgang 2 m x 22 m = 44 m²

Produktionsareal = 110 m²

Stald 2 (nudrift): benyttes ikke

Stald 2 (ansøgt drift):

22 m x 9 m = 198 m²

70 % med køer, dybstrøelse = 139 m²

Stald 3 Tidl. kalvestald, nu foderlade (nudrift):

Kalvestald 504 m²

70 % produktionsareal = 353 m²

Stald 3 (ansøgt drift): benyttes som foderlade

Stald 4a Ungdyr, dybstrøelse, og stald 4b Ungdyr sengebåse m fast gulv (nudrift og ansøgt drift):

Dybstrøelse: 6 m x 55 m = 330 m²

Sengebåse m fast gulv: 55 m x 13,2 m = 726 m²

- "disponibelt rum" (ansøgt drift) = 242 m²
- Nakkebomme og drikkekar = 92,4 m²

Produktionsareal, sengebåse = 392 m²

Produktionsareal dybstrøelse = 330 m²

Stald 5: Ny, sengebåse m fast gulv (ansøgt drift)

242 m²

- 47,6 m² nakkebomme og drikkekar

Produktionsareal = 194 m²

Stald 6a Kostald, sengebåse og spalter, stald 6b Kostald, tidl. dybstrøelse (nudrift)

81,5 m x 34,5 m = 2812 m²

Deraf stald 6b dybstrøelsesboks 36 m x 5,8 m = 208,8 m²

- Klovbeskæringsboks 8 m x 6 m = 42 m²
  - Nakkebomsareal og drikkebrug = 39 m²
  - Malkestald 25 m x 8 m = 200 m²
  - Staldgang 5 m x 81,5 m = 407,5 m²
- Produktionsareal stald 6a sengebåse og spaltegulv (nudrift) = 1956 m²
- Produktionsareal stald 6b dybstrøelse (nudrift) = 209 m²

Stald 6a Kostald, sengebåse og spalter, stald 6b Kostald, tidl. dybstrøelse (ansøgt drift)

81,5 m x 34,5 m = 2812 m²

Heraf nyt produktionsareal (stald 6b) med sengebåse og spaltegulv = 208,8 m²

- Klovbeskæringsboks 8 m x 6 m = 42 m²
  - Nakkebomsareal og drikkebrug = 39 m²
  - Malkestald 25 m x 8 m = 200 m²
  - Staldgang 5 m x 81,5 m = 407,5 m²
- Produktionsareal (stald 6a + 6b) sengebåse og spaltegulv (ansøgt drift) = 2165 m²

Stald 7 Slagtesvin mellemstald (nudrift)

10 m x 21 m = 210 m²

- Fodergang 0,9 m x 21 m = 18,9 m²
  - 6 foderkasser x 1 m² = 6 m²
- Produktionsareal 185,1 m²

Stald 7 anvendes ikke i ansøgt drift

Stald 8 Kalvehytter (ansøgt)

3 m x 36 m = 108 m²

Kalvehytter på 80 % af arealet (skøn) = 86,4 m²

Stald 9 Ny, sengebåse og dybstrøelse (ansøgt drift)

I alt planlagt til 710 m²

Produktionsareal, sengebåse m spalter 353 m², og dybstrøelse 303 m²

(se vedlagt plantegning)

Stald 10 Kalve dybstrøelse i gl. foderlade (ansøgt drift)

Foderlade i alt 400 m²

75 % produktionsareal (skøn) = 300 m² til kalve 0-6 mdr. på dybstrøelse.

Bilag 3. Angivelse af kørselsveje ved gyllekørsel

Bilag 4. Beredskabsplan

Beredskabsplan

Peter Thorsen, Engesgård, Øfenevej 68, 3720 Aakirkeby

Udarbejdet: juli 2019

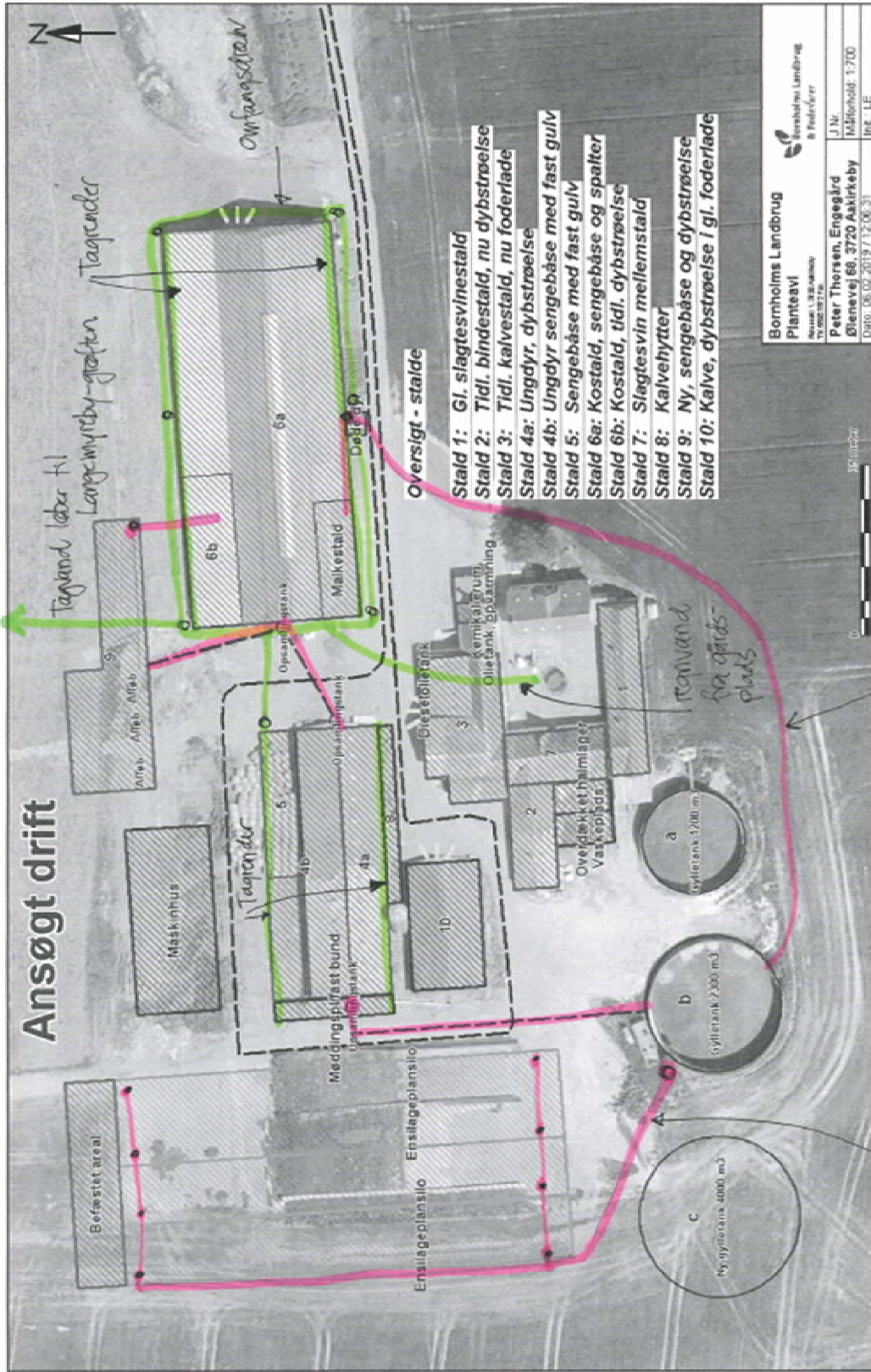
Telefonliste	Brand - instruks	Overløb af gylle - instruks	Kemikalie, oliespild - instruks	Stophaner og hovedafbrydere	Strømsvigt - instruks	Personskade - instruks
Brandvæsen 112	RING 112 - oplys: • Navn, adresse og tf nr. der ringes fra • Hvad er der sket og at det er en gårdbrand • Er der tilskadekomne - hvor mange? • Er dyrene kommet ud - art og antal der evt. er fanget	Ved større overløb af gylle eller ved brud på gylletanken - RING 112 - oplys: • Navn, adresse og tf nr. der ringes fra • Hvad der er sket og hvor meget der er løbet ud • Om der er risiko for forurening af vandløb eller drikkevandsboring	Ved større overløb af kemikalier og olie - RING 112 - oplys: • Navn, adresse og tf nr. der ringes fra • Hvad der er sket, hvad og hvor meget der er løbet ud • Om der er risiko for forurening af vandløb, drikkevand	Vand Hovedhane for vand er placeret ved mællebånd midt på kostaldens udvendige sydlige langside. Elektricitet Hovedafbryder er placeret i stalldoktoret i kostalden. Her er også tilkobling til generator.	Kontroller at der ikke sker forurening som følge af manglende strøm til pumper o.l. Sørg for, at dyrene forsæt kan få vand, foder og kan blive malket. Vand: Der vil være vand også ved strømsvigt (vandværksvand)	RING 112 - oplys: • Navn, adresse og tf nr. der ringes fra • Hvad der er sket og personens tilstand • Adgangsveje Yd almindelig førstehjælp. Udstyr til Førstehjælp og øjenskyt er placeret i stalldoktoret. Kontakt lægevagten ved personskade. Kontakt: Peter 6154 6185 Arbejdsulykker og personskade skal anmeldes til via EASY på www.easy.ask.dk .
Ambulance 112						
Lægevagt 1813						
Miljømyndighed 112						
Hans Ole Bech 5692 2065						
Helle Thers 5692 2074						
Landbocentret 5690 7800	Kontakt: Peter 6154 6185	Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne.	Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne.	Kontakt: Peter 6154 6185	Foder: Der fodres med mobil fuldfovdevogn, som ikke er afhængig af strøm	
Dyr lægesåden 5691 1999	Start rednings- og slukningsarbejde, hvis forsvarligt: • Evakuer dyr • Fjern olie, trykflasker, gødning og kemikalier	Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne.	Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne.	Kontakt: Peter 6154 6185		
Nielsen EI 2037 8731	Trykflasker, sprayflasker mv er placeret udendørs i indhak midt på kostaldens sydlige langside. Der er ikke kunstgødning på Engesgård.					
Elcenter Næve (smed) 56952663	Hvis det ikke er muligt at slukke branden - forsøg at begrænse den ved lukning af døre og vinduer.					
Delaval, Steffen (malkeanlæg) 40143996	Modtag brandvæsenet og udlever kortmateriale.					
Peter 6154 6185	Oplys om: • Tilskadekomne eller dyr der ikke er reddet i sikkerhed • Hvor det brænder og omfang • Hvor der er adgangsveje					
Michelle 2757 6185						

BEREDSKABSKORT - VEND

afløb til gyllebeholder █ afløb til Længemyllebæger

AFLØBSPLAN

Ansøgt drift

Spildevand fra mælkestald

ensilageaft

Bornholms Landbrug
 Planteavl
 Revision: L.VE.vejvold
 Tlf. 002 19174
 Peter Thorsen, Engesgård
 Ølensevej 66, 3720 Aakirkeby
 J.Nr. Målestok: 1:700
 Dato: 06.02.2019 / 12.06.21
 Inv. LE

Bilag 5. Modtagne hørings svar og kommunens bemærkninger

Bornholms Regionskommune har i forbindelse med den gennemførte nabo-/partshøring i perioden 25. juli til 5. september 2019 modtaget én skriftlig henvendelse. Denne er gengivet i det følgende efterfulgt af kommunens kommentarer.

Naturstyrelsen Bornholm har fremsendt følgende hørings svar: *"Naturstyrelsen Bornholm har modtaget brev om Naboorientering vedr. udkast til miljøgodkendelse til kvægproduktion på Engegård, Ølenevej 68, 3720 Aakirkeby. Styrelsen har ingen bemærkninger til det fremsendte."*

Bornholms Regionskommune har ingen bemærkninger til hørings svaret fra Bornholms Naturstyrelse.

